OKRAJNA

PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE SLOVENSKEGA NARODA ZA TRŽAŠKO OZEMLJE

Leto X. - Štev. 184 (2803) Poštnina plačana v gotovini Spedizione in abbon. post. 1. gr. TRST, četrtek 5. avgusta 1954 Cena 20 lir

UGIBANJA O KOMPROMISU GLEDE TRSTA IN BALKANSKA ZVEZA

V Beogradu ne izključujejo možnosti da bo do kompromisa prišlo nenadoma

Dejstvo je namreč, da je to odvisno od pripravljenosti rimske vlade na sporazum - Izključuje se možnost pristopa Italije k balkanski zvezi

(Od našega dopisnika)

BEOGRAD, 4. — Pred enim tednom smo ugotovili, da je v zvezi s tendencami na Zahodu, da se podpis balkanske zveze sinhronizira z rešitvijo tržaškega vprašanja, zelo verjetno, da bo sporazum o tržaškem vprašanju objavljen skoraj istočasno s podpisom balkanske zveze. Agencija «United Press» je skušala zmanjšati vrednost te naše vesti s predpostavko, da pristojni krogi v Washingtonu in Beogradu ne smatrajo, da bi bilo verjetno, da bi do sporazuma prišlo, kot smo mi prvotno javili. Včeraj pa je prav ta agencija razširila vest, da bo sporazum objavljen v ponedeljek predpoldne.

Glede na dejstvo, da je rešitev tržaškega vprašanja, kot smo že neštetokrat poudarili, odvisna edinole od pripravljenosti italijanske vlade za sporazum, v beograjskih političnih krogih ne izključujejo možnosti, da bo do sporazuma, ki bo zamenjal ponesrečeni angloameriški sklep od 8. oktobra, prišlo nenadoma.

Izjava Stefanopulosa

«Po zaslugi popolnega razumevanja treh vlad so na zadovoljiv način končane priprave za podpis politične in vojaške zveze», je izjavil grški zunanji minister Stefanopulos beograjski «Politiki». «Cilj trojne zveze je ohranitev miru in varnosti na Balkanu. Njegova osnova so enakopravnost, neodvisnost in solidarnost držav podpisnic. Izkušnje kažejo, da nobeno delo ne more biti učinkovito če ni rezultat skupnih naporov in če ne služi skupnim idejam in pravičnim ciljem. Mednarodna vprašanja in skupni interesi treh držav narekujejo sklenitev zveze. Napetost v svetu in nevarnost za mir sta pospešili združenje svobodnih in miroljubnih narodov. Ker so uvidele svojo mednarodno odgovornost, so tri države hrabro pristopile k sklenitvi tega izključno obrambnega sistema, ki je navdahnjen z osnovnimi cilji Združenih narodov. Naš cilj je, da svoje delo postavimo v službo miru in mednarodnega reda», je dejal Stefanopulos.

Vojaška zveza med Jugoslavijo, Grčijo in Turčijo je torej danes samo še vprašanje podpisa. Čim je postalo jasno, da ni mogoče preprečiti uresničenja zamisli balkanskih držav, je prenehala gonja proti zvezi. Po kratkem presledku so nasprotniki utrditve miru na Balkanu pričeli udarjati na druge strune. Zmanjšati skušajo vrednost zveze in širijo glasove, da zveza ne bo učinkovita, ker ne bo temeljila na načelu avtomatične akcije v primeru napada. Ponovno se javljajo, zlasti v italijanskem tisku, glasovi, da brez udeležbe Italije, ki da je edina sposobna braniti severozahodne meje Balkana, zveza ne bo imela prave vrednosti.

Stvarna vrednost vsakega sporazuma, posebno pa še vojaške zveze, poudarjajo v Beogradu, ni v členih besedila, ni v tem, ali vsebuje sporazum načelo avtomatičnosti, temveč v medsebojnih prijateljskih in zavezniških odnosih, v prepričanju ljudstev in držav, podpisnic zveze, da je njihova vloga v medsebojnem povezovanju, v miroljubnosti politike njihovih vlad, v obrambni moči njihovih armad, v obrambni sposobnosti, v junaštvu narodov in v njihovi odločnosti žrtvovati vse za svobodo in neodvisnost katerega koli ozemlja držav, članic zveze. Vse te elemente bo vsebovalo besedilo zveze, čeprav se bo besedilo sporazuma le malo razlikovalo ali morda sploh nič od podobnih vojaških zvez, ki so brez naštetih elementov stvarno samo kos papirja brez vsake vrednosti.

Balkanska zveza in Italija

Med Jugoslavijo, Grčijo in Turčijo ni nesoglasij, zlasti pa ni ozemeljskih zahtev. Zveza ne bo trenuten političen sporazum treh vlad, temveč uzakonitev čustev in teženj narodov Jugoslavije, Grčije in Turčije, ki se zavedajo, da je napad na katero koli izmed njih, napad na vse, narodov, ki so s svojo preteklostjo dokazali zvestobo dani besedi, odločnosti in sposobnosti braniti se ne glede na žrtve do končne zmage nad napadalcem, kot to dokazuje njihova nacionalna in diplomatska zgodovina. To in samo to je vrednost zveze, ki bo podpisana na Bledu, poudarjajo v Beogradu.

Če se upoštevajo našteti elementi, ki edini dajejo vrednost balkanski zvezi, tedaj je razumljivo, zakaj bi po mišljenju samega predsednika Tita v sedanjih pogojih pristop Italije k balkanski zvezi bil ne samo brez koristi, temveč celo škodljiv, ker bi škodoval monolitnosti zveze. Italija mora najprej omogočiti normalizacijo odnosov z Jugoslavijo odpovedati se mora teritorialnim hegemonističnim zahtevam na Balkanu in likvidirati šovinistično iredentistično politiko, ki zastruplja italijansko ljudstvo in dokazati, da je brez zahrbtnih namenov pripravljena braniti severozahodno mejo Balkana.

Toda dokaz, da je želja Italije po sodelovanju z balkanskimi državami resnično iskrena, bi bilo priznanje popolne enakopravnosti jugoslovanski manjšini, zagotovitev njenega popolnega nacionalnega, gospodarskega in kulturnega razvoja in socialne blaginje. Ko se bo to uresničilo, bo udeležba Italije v balkanski zvezi ne samo koristna, temveč tudi zaželena.

B. B.

UGIBANJA O DATUMU objave kompromisa o Trstu

Medtem ko nikjer ne potrjujejo vesti agencije «United Press», da bo sporazum objavljen v ponedeljek, opozarja palača Chigi na previdnost v predvidevanju, agencija ANSA pa poroča iz Trsta, da so te vesti brez «osnove» - Nesoglasja v Rimu glede oblike italijanske uprave?

(Od našega dopisnika)

RIM, 4. — Predstavniki štirih tržaških iredentističnih strank so danes nadaljevali v Rimu svoje razgovore. Kot je znano, so se včeraj sestali s tajniki in drugimi predstavniki osrednjih vodstev svojih strank, danes pa so najprej govorili s podtajnikom v predsedstvu vlade Scalfarom, ki se posebej ukvarja s tržaškimi vprašanji, nato pa jih je v palači Chigi sprejel podtajnik v zunanjem ministrstvu Benvenuti. V ministrstvu za industrijo pa jih je sprejel minister Villabruna.

V zvezi z rimskimi razgovori tržaških romarjev piše današnja «Unità», da vladni predstavniki sploh niso dopustili diskusije o obliki ureditve tržaškega vprašanja in njenih določilih, temveč so se omejili na razgovore o tem, kako naj bi delovala italijanska uprava v Trstu in kaj bi se dalo storiti za razmajano tržaško gospodarstvo. Poleg tega razgovori gotovo niso mogli mimo koritarskih problemov, se pravi, mimo tega, kakšen delež bodo imeli tržaški iredentistični eksponenti v novi upravi.

Razni znaki omogočajo sklepanje, da si v Rimu še niso povsem na jasnem, kakšno obliko naj bi imela bodoča italijanska uprava. Tržaški predstavniki so baje izrazili željo, da bi v Trstu morala ostati sedanja gospodarsko-upravna struktura in da bi Trst moral poleg tega uživati poseben status. Načelnik uprave pa naj bi bil «komisar» ali «guverner» toda politik, ne uradnik. Zdi se, da tudi izbira med tema dvema načelo ma še ni dokončno določena.

Po mnenju dobro obveščenih krogov imajo največ upanja na mesto «političnega» načelnika uprave republikanec La Malfa (ta je baje najresnejši kandidat), socialni demokrat Ivan Matteo Lombardo ter demokristjana Achille Marazza (ki ga je Jugoslavija proglasila za vojnega zločinca) in videmski senator Tiziano Tessitori. Če pa bi prevladalo načelo funkcionarja kot šefa uprave — o tem govori na primer včerajšnje poročilo agencije «United Press» — pa bi bil najresnejši kandidat sedanji italijanski politični svetovalec pri ZVU Cristoforo Fracassi. Zdi se pa, da tržaški iredentisti temu nasprotujejo.

Medtem se v Rimu množijo ugibanja o tem, ali je sklenitev kompromisa res blizu ali ne. Mnogi so danes pritegnili Dullesovemu mnenju, da je v tržaškem vprašanju rešitev treba prej videti, nato šele verjeti. Precejšnjo pozornost je vzbudila včerajšnja vest agencije «United Press», ki napoveduje objavo sporazuma za ponedeljek (nekateri pa danes postavljajo hipotezo, da bi to utegnilo biti že v soboto).

Zato so v Rimu z zanimanjem sprejeli na znanje vesti iz Trsta, ki jih je razširila tudi agencija ANSA, da prvič v «odgovornih tržaških krogih in krogih ZVU» izjavljajo, da so vesti o objavi sporazuma o Trstu v najkrajšem času «brez vsake osnove», in da drugič general Winterton na proslavi polka «Lancashire Fusiliers» sploh ni imel nobenega govora, kaj šele da bi to bil «poslovilni govor».

Sicer pa je tudi sama agencija «United Press» danes objavila poročilo iz Beograda, po katerem jugoslovanski in zahodni krogi v Beogradu označujejo za neverjetne vse vesti, da bi do ponedeljka utegnili objaviti kompromis o Trstu, da pa potrjujejo, da je mogoče, da bo ta objava prišla «v kratkem času». V jugoslovanskem državnem tajništvu so dopisniku agencije izjavili, da ne vedo ničesar o tem, da bi bil določen kak datum. V ameriškem veleposlaništvu vesti niso hoteli ne potrditi ne zanikati, temveč so le izjavili, da se zdi «zaenkrat malo verjetna».

Sicer pa je v poročilu agencije «United Press» opaziti poskus zvračanja odgovornosti za zamudo na Jugoslavijo: agencija namreč trdi, da ne kaže da bi nastale nove težave, le da Jugoslavija nasprotuje možnosti, da bi bil sporazum o Trstu, pa čeprav morda že dosežen, objavljen obenem s podpisom balkanske zveze.

V italijanskem zunanjem ministrstvu pa izjavljajo, da nedavna živahna diplomatska delavnost v zvezi s Trstom res navaja k sodbi, da rešitev tržaškega vprašanja «hitro dozoreva», opozarjajo pa, da v tako kočljivem vprašanju, kot je Trst, «ni previdno delati preveč optimistično natančnih predvidevanj».

Iz notranjega italijanskega življenja je treba omeniti, da se jutri konča zasedanje poslanske zbornice, ki bo nato odšla na poletne počitnice. Danes je ministrski predsednik in notranji minister Scelba z daljšim govorom zaključil debato o proračunu notranjega ministrstva.

A. P.

Keprulu odpotoval iz Carigrada na Bled

CARIGRAD, 4. — Turški minister za zunanje zadeve Keprulu je odpotoval sinoči iz Carigrada v Jugoslavijo, kjer se bo na Bledu udeležil konference zunanjih ministrov treh balkanskih držav. Kakor smo že poročali, se bo blejska konferenca pričela pojutrišnjem 6. avgusta.

Ob odhodu iz Carigrada je Keprulu izjavil, da so podpis ankarskega sporazuma z zadovoljstvom sprejele članice atlantskega pakta. Dodal je, da so ob obisku maršala Tita v Turčiji, čutili potrebo, da bi se ta sporazum spremenil v zvezo, ter da je Turčija pristala na to spremembo.

Sir Frank Roberts novi britanski veleposlanik v Jugoslaviji

LONDON, 4. — Danes so uradno sporočili, da je bil namestnik državnega podtajnika v Foreign Officeu, sir Frank Roberts, imenovan za angleškega veleposlanika v Jugoslaviji. Sir Frank Roberts bo nadomestil veleposlanika Iva Malleta, ki je bil premeščen iz Beograda v Madrid, ker je bil dosedanji britanski veleposlanik v Španiji sir John Balfour upokojen.

Sir Frank Roberts spada med najvidnejše angleške diplomate.

BOGOTA, 4. — General Gustavo Roja Pinilla je bil ponovno izvoljen za predsednika Kolumije. Pri glasovanju v parlamentu je Pinilla dobil 66 glasov, protikandidat Laureano Gomez pa 8.

Razumen glas

Mislimo, da je potrebno objaviti pričujoče pismo, ki ga je pod naslovom «Pismo iz Trsta za Trst» poslal Bruno Pincherle svojim prijateljem pri «Unità popolare», politične skupine, ki se je v Trstu nedavno ustanovila in ki ji v Italiji načeluje bivši ministrski predsednik Ferruccio Parri. Pripominjamo, da pripada B. Pincherle oni skupini tržaških Italijanov, ki so pred meseci objavili v političnem liberalnem tedniku «Il Mondo» pismo, v katerem so poudarili svojo voljo, da pride med Italijo in Jugoslavijo do normalnih odnosov, in obsodili fašistične in šovinistične metode nacionalističnih strank.

Pismo se glasi:

Dragi prijatelji «Unità Popolare», ali ne mislite, da je prišel čas, da se lotimo tržaškega vprašanja — gotovo ne v zvezi s tem, kar je očitno izven naše volje, temveč glede onega, na kar bo naša volja lahko jutri vplivala? Očitno je, da smo tik pred razdelitvijo Tržaškega ozemlja in to v obliki, ki gotovo ni ne najboljša ne najbolj v skladu z našimi željami: prav tako pa je očitno, da je takšna rešitev potrebna za Italijo in za bodočnost njene demokracije.

Ko bo razdelitev izvršena, bo po mojem mnenju naša jasna naloga, da spremenimo zlo v čim več dobrega. Za začetek bi morali sprejeti to razdelitev iskreno, ne da bi vztrajali — kot se zdi, da se hoče storiti — pri njenem začasnem značaju, kajti to bi samo porajalo nove iredentizme ali nekoristno obžalovanje, da STO ni bilo ustanovljeno.

Pred Tržačane se bo ob povratku mesta v Italijo postavilo resno vprašanje: obnova gospodarstva, uničenega zaradi vojne in povojnih zmed, ki ga je angloameriška okupacija samo navidezno za silo zakrpala; nadalje bo treba, da se lotimo vrste konkretnih vprašanj, ne s patriotsko retoriko ali z zahtevo, da bi večno živeli v breme vsega naroda, temveč s krepko voljo, da si pomagamo sami. Zato delo za obnovo — ki je osnova za vsako možnost življenja — je potrebno složno delo vseh Tržačanov, slogo pa bomo lahko našli samo, če se bomo znebili vsakršnega nacionalizma in če bomo priznali, da so Italijani in Slovenci v enaki meri sinovi te zemlje, če bomo imeli voljo, da se z vsemi našimi silami upremo vsakomur, ki bi hotel izvajati ostracizem med onimi, ki so se zavzemali za drugačne rešitve kot ona, ki bo izvedena.

Ne pozabljajmo, da bodo tisoči in tisoči Italijanov ostali onkraj mejne črte, ki je bila umetno potegnjena v posmeh vsakemu etničnemu načelu. Vemo pa tudi, da bo resnost tega stanja mogoče omiliti samo, če se bodo med obema državama ustvarili takšni odnosi, da bo med našim področjem in vso Istro zagotovljen svoboden promet oseb in blaga in če bo paritetični statut zajamčil pravice slovenske manjšine, ki bo prišla pod Italijo, in italijanske manjšine, ki je že prišla pod Jugoslavijo, in ju zavaroval vsakega nasilja. To je vse, kar lahko storimo za Italijane v Istri: toda če se nam bo posrečilo izvesti ta program pomiritve bomo storili mnogo več, kot če bi delali načrte za smešne danunciovske pustolovščine ali če bi razpihovali nevarne iredentizme.

Trst (ki je, morda brez lastne krivde, leta in leta dajal živeti najbolj nazadnjaškim silam v Italiji in je celo njeno zunanjo politiko napravil negotovo in protislovno) bo lahko samo tako prispeval k okrepitvi italijanske demokracije in omogočil Italiji politiko, ki bo v skladu z njenim poslanstvom in z njenimi interesi. Naše mesto pa bo lahko spet našlo svojo pravo tradicijo: tradicijo italijanskega mesta, toda tudi evropskega mesta, ki je kot most med latinskim in slovanskim svetom.

Oprimimo se te tradicije, prijatelji «Unità Popolare» in spomnimo se, da je v Trstu plemenska strpnost stara in naravna, nestrpnost pa nova in umetna.

BRUNO PINCHERLE

Kot čitatelji vidijo, je gornje pismo tržaškega politika razumno, čeprav pisec kot iredentist ne smatra, da Jugoslavija doprinaša še eno veliko, najtežjo žrtev s tem, da je pripravljena pristati no kompromisno rešitev tržaškega vprašanja. Pismo je razumno predvsem zaradi tega, ker računajoč z bodočo stvarnostjo opozarja na najbolj pereča vprašanja, ki se bodo postavila pred Tržačane: rešitev gospodarskih in socialnih vprašanj in pa na nujnost, da se oni del Italijanov, ki so vedno zagovarjali priključitev Trsta, pa tudi cone B, k Italiji «znebi vsakršnega nacionalizma» in prizna Slovencem enakopravnost, kar je avtor pisma povedal sicer z besedami, da so «Italijani in Slovenci v enaki meri sinovi te zemlje».

Sodimo tudi, da je mnenje avtorja pisma glede začasnosti kompromisa razumno, zlasti ko govori o dannuncijovskih pustolovščinah, ker bo le tako prišlo do zaželene pomiritve in s tem do resničnega spoštovanja enakopravnosti med obema narodoma. Predvsem pa odobravamo besede, s katerimi pismo poziva na upor «proti vsakomur, ki bi hotel izvajati ostracizem nad onimi, ki so se zavzemali za drugačne rešitve, kot je ona, ki bo izvedena». Navajamo ta poziv posebej prav zaradi tega, ker je to menda med iredentisti osamljen glas, ki se ne strinja z zloglasnim členom 4 zakonskega načrta, o katerem smo v zadnjih dneh pisali in po katerem bodo oni nestalno nameščeni državni uradniki, ki se jim dokažejo dejanja proti priključitvi STO k Italiji, vrženi enostavno na cesto. Omenjeni poziv predstavlja torej še en dokaz več, da je nujno člen 4 spraviti dokončno z dnevnega reda.

Končno mislimo, da se ne motimo, če rečemo, da vsa vsebina gornjega pisma priča o tem, da so popolnoma uresničljive vse naše zahteve po jamstvih za naše pravice, ki smo jih v zadnjih dneh v nizu člankov obravnavali. In ne samo to! Iz pisma sledi, da bo izvajanje teh jamstev glavni pogoj, da Trst odigra v bližnji bodočnosti ono vlogo za dosego pomiritve med obema jadranskima državama, pomiritve, ki je glavni cilj kompromisa, pred katerim stojimo.

Nova sovjetska nota Zahodu o Nemčiji in evropski varnosti

ZSSR predlaga sklicanje sestanka štirih zunanjih ministrov, ki naj bi pripravil širšo evropsko varnostno konferenco - Grotewohlov poziv Zahodni Nemčiji

LONDON, 4. — Sovjetska vlada je predlagala vladam Anglije, Francije in ZDA, naj se v avgustu ali septembru sestane konferenca štirih zunanjih ministrov in razpravlja o sovjetskem načrtu o kolektivni varnosti v Evropi in o predlogu, naj se glede tega skliče širša konferenca o evropski varnosti.

V uradnih krogih zaenkrat prejema note še niso potrdili. Predstavnik Foreign Officea se je omejil na izjavo, da je sovjetski veleposlanik v Londonu Malik danes obiskal zunanje ministrstvo, kjer ga je sprejel državni podtajnik Selwyn Lloyd. Tudi iz Pariza poročajo, da je sovjetski veleposlanik Vinogradov obiskal ministrskega predsednika in zunanjega ministra Mendes Francea in mu izročil, kot zatrjujejo, noto enake vsebine. Tudi v Washingtonu je sovjetski veleposlanik obiskal državno tajništvo.

Sovjetska nota prihaja tik pred sestankom izvedencev treh zahodnih velesil, ki bi naj sestavili odgovor na sovjetsko noto od 24. julija, ki je predlagala sklicanje konference o evropski varnosti. Doslej še ni znano, kakšne razlike vsebuje nova nota v primerjavi z notama od 24. julija in 31. marca, trdijo pa, da je v nekaterih vprašanjih jasnejša in natančnejša.

Kot zatrjujejo v dobro obveščenih washingtonskih krogih, predlaga sovjetska nota, naj bi na konferenci štirih zunanjih ministrov obravnavali tudi nekatera specifična vprašanja v zvezi z Nemčijo, kot trgovino, promet in medsebojne olajšave med Vzhodno in Zahodno Nemčijo. Sovjetska nota pa ne predlaga, naj bi na tej konferenci proučevali važnejša vprašanja, na primer združitev Nemčije. Sovjetska nota ne predlaga kraja za sestanek konference, kot čas pa navaja avgust ali september; vendar sodijo v dobro obveščenih ameriških krogih, da ZSSR verjetno ne bi nasprotovala, ko bi se konferenca sestala oktobra ali tudi kasneje do konca leta.

V Londonu sodijo, da se o odgovoru na zadnjo sovjetsko noto ne bodo posebej posvetovali, temveč da bodo o tem razpravljali obenem s sestavljanjem odgovora na noto od 24. julija. Čeprav Foreign Office noče komentirati zadnje note, sodijo v londonskih diplomatskih krogih, da je njen namen predvsem ta, da popravi vtis zadnje note, ki ni bil povsem ugoden, in da jasneje precizira sovjetske predloge. Obenem izražajo mnenje, da je sovjetsko vlado opogumilo k temu koraku tudi zavlačevanje začetka konference za sestavljanje odgovora na zadnje predloge, ki daje sklepati, da stališča zahodnih držav niso povsem enotna. Predvsem pa se Moskva seveda opira na upanje, da bodo njeni predlogi še bolj zavlekli ali celo preprečili ratifikacijo pogodbe o EOS v Franciji.

Medtem so uradno sporočili, da se bo angleško - francosko - ameriška delovna skupina, ki bo razpravljala o skupnem odgovoru na sovjetsko noto od 24. julija, sestala v četrtek predpoldne v Foreign Officeu. Konferenci bi moral predsedovati angleški predstavnik sir Frank Roberts, dosedanji namestnik podtajnika v angleškem zunanjem ministrstvu, ki pa je bil medtem imenovan za veleposlanika v Beogradu.

Kot je znano, so se tri zahodne velesile že nekaj dni po prejemu sovjetske note začele posvetovati z državami članicami atlantskega pakta ter z Avstrijo in Zahodno Nemčijo; zdi se, da so se ta posvetovanja zavlekla in da tudi to spada med vzroke za zavlačevanje začetka dela «delovne skupine» za sestavljanje skupnega odgovora. V središču spleta vprašanj, ki jih zastavljajo sovjetski predlogi, je namreč vprašanje nemške oborožitve, bodisi v okviru EOS bodisi na kak drugačen način (ameriški senat je že pooblastil predsednika Eisenhowerja, da vrne Nemčiji popolno suverenost, če bi se mu to zdelo potrebno), in vprašanje Nemčije sploh.

Vzhodnonemški parlament pa je danes soglasno sprejel resolucijo, v kateri odobrava poročilo predsednika vlade Grotewohla in naznanja, da bo predlagal zahodnonemškemu parlamentu, naj oba skupno pozoveta štiri velesile, naj obnovijo razgovore o Nemčiji, pri čemer naj bi z enakimi pravicami sodelovali tudi predstavniki obeh nemških republik. Nadalje naj bi oba parlamenta pozvala velesile, naj do bodoče konference o Nemčiji ne dopustijo vključitve enega ali drugega dela Nemčije v kakršno koli vojaško zvezo. Vzhodnonemški parlament je nadalje sklenil pozvati zahodnonemško vlado, naj imenuje opolnomočene predstavnike za bodoča pogajanja z Vzhodno Nemčijo; na teh pogajanjih bi izdelali skupno nemško stališče «za rešitev vprašanj, ki so življenjske važnosti v okviru vprašanja evropske varnosti».

Grotewohl je v svojem poročilu med drugim dejal, da je vzhodnonemška republika pripravljena sodelovati na evropski konferenci, ki jo predlaga ZSSR, in se priključiti sistemu evropske varnosti po sovjetskih predlogih. Nadalje je Grotewohl v poročilu prečital pismo dr. Ottona Johna, ki se zahvaljuje vzhodnonemški vladi, ker mu je dovolila azil. Grotewohl je tudi omenil nedavne obširne aretacije zahodnih agentov v Vzhodni Nemčiji in dejal, da so «agenti 42 vohunskih organizacij, ki delujejo iz zahodnega Berlina», po pravici vznemirjeni. Dodal je, da ima vzhodnonemška varnostna služba navodila, naj omogoči vsem agentom, ki bi se skesali in odkrito priznali, «da si zgradijo novo življenje». Vse kaže, da se je vzhodnonemški varnostni službi dejansko posrečil obširen vdor v zahodno obveščevalno organizacijo v Vzhodni Nemčiji.

V zvezi z včerajšnjo izjavo vzhodnonemškega notranjega ministra Stopha, da je eden izmed voditeljev urada za zaščito ustave na Nižjem Saškem zbežal v Vzhodno Nemčijo in tudi dal dragocene podatke, je v Hannovru predstavnik nižjesaške vlade izjavil, da bi to utegnil biti neki Bauer, član urada za zaščito ustave, ki je 26. julija z avtomobilom «Volkswagen» odšel v Vzhodno Nemčijo. Predstavnik je dodal, da so Bauerja zelo verjetno ugrabili sovjetski agenti, nato pa priznal, da je Johnova afera nedvomno vzrok za številne primere bega v Vzhodno Nemčijo v zadnjem času.

Vzhodnonemški parlament je medtem odobril volilni zakon za parlamentarne in okrajne volitve, ki bodo 17. oktobra.

Tudi Irak se izmika pogodbi z Anglijo

BAGDAD, 4. — S kraljevim ukazom je bil senator Nuri Es Said postavljen za novega iraškega ministrskega predsednika. Nuri Es Said je že sestavil novo vlado v kateri je postal zunanji minister sedanji veleposlanik v Washingtonu Musa Alšabandar.

Nova vlada je sklenila razpustiti poslansko zbornico, ki je bila izvoljena 9. junija in kralj je s svojim ukazom ta sklep tudi potrdil. Ukaz utemeljuje razpust parlamenta s potrebo, da nova vlada izve za mnenje prebivalstva o nekaterih bistveno važnih vprašanjih.

Kot zatrjujejo v dobro obveščenih krogih, spada med ta «bistveno važna vprašanja» tudi angleško-iraška pogodba, katere veljavnost poteče leta 1956. Novi ministrski predsednik Nuri Es Said je že večkrat izjavil, kot voditelj stranke ustavne zveze, da je ta pogodba zastarela in da ni v skladu z razvojem Iraka in z Listino Združenih narodov.

Kmetijska delegacija FLRJ v Moskvi na kmetijski razstavi

MOSKVA, 4. — Danes je dospela v Moskvo delegacija jugoslovanskih gospodarstvenikov, ki si bo na povabilo sovjetskega ministrstva za kmetijstvo ogledala stalno kmetijsko razstavo v Moskvi. Na letališču so jugoslovansko delegacijo sprejeli predstavniki sovjetskega ministrstva za kmetijstvo in predstavniki jugoslovanskega veleposlaništva v Moskvi. V Moskvi je sedaj že nad 20 kmetijskih delegacij iz raznih držav, ki so prispele v Moskvo na povabilo Sovjetske zveze.

Indija, Indonezija in Ceylon odklanjajo udeležbo na konferenci o SEATO

WASHINGTON, 4. — Medtem ko zatrjujejo v washingtonskih uradnih krogih, da se bo 6. septembra res začela na Filipinih konferenca za sklenitev jugovzhodnoazijskega obrambnega pakta (SEATO), je v Manili filipinski zunanji minister Garcia izjavil, da so Indija, Indonezija in Ceylon zavrnili vabilo filipinske vlade, naj se udeležijo te konference.

V Londonu je predstavnik Foreign Officea zanikal vesti, da bi bila Indija odklonila vabilo angleškega zunanjega ministra Edena, naj sodeluje na filipinski konferenci. V dobro obveščenih londonskih krogih pa zatrjujejo, da je Nehru na angleško vabilo odgovoril, da bi bila po njegovem mnenju prenagljena akcija v sedanjem trenutku neprikladna.

Medtem je ameriški državni tajnik Dulles sporočil, da je državno tajništvo zaprosilo angleško vlado, naj izroči Pekingu nov ameriški protest v zvezi z nedavnimi letalskimi incidenti.

EISENHOWERJEVA tiskovna konferenca

Predsednik obžaluje znižanje pomoči tujini in označuje za realistično resolucijo, ki obsoja pretirano nepopustljivost glede sprejema Kitajske v OZN

WASHINGTON, 4. — Predsednik Eisenhower je imel danes svojo redno tedensko konferenco. Med drugim je na neko vprašanje označil za «realistično» resolucijo, ki je bila odobrena na neki konferenci ameriških poslovnih ljudi in raznih drugih osebnosti; ta resolucija izraža nasprotovanje preveč nepopustljivi politiki v vprašanju sprejema pekinške Kitajske v OZN.

Eisenhower je poudaril, da v zimi 1944-45, se pravi, v zaključni fazi borbe proti nacistični Nemčiji, nihče ni mislil, da bodo ZDA kasneje poskušale skleniti čim tesnejšo zvezo z Nemčijo in z Japonsko, in dodal, da ima Kitajska zdaj vlado, ki jo ZDA ostro kritizirajo. Predsednik je nato zatrdil, da ZDA v sedanjih okoliščinah ne morejo pristati na to, da bi bila pekinška Kitajska sprejeta v kakršno koli svetovno organizacijo, da pa nihče ne more prerokovati, kaj se bo zgodilo v prihodnosti in da bodo ZDA vedno pripravljene sprejeti «skesane grešnike».

O ameriški pomoči tujini je Eisenhower izjavil, da je zmanjšanje kreditov, ki ga je včeraj izglasoval senat, preveč drastično in da utegne škodovati Združenim državam. Dodal je, da odraža to zmanjšanje kreditov pomanjkanje razumevanja za to, kar pripravljajo sovjetski voditelji. Kot je znano je Eisenhowerjeva vlada zahtevala od kongresa, naj odobri približno 3,1 milijarde kreditov za pomoč tujini (s čimer je zmanjšala program pomoči do skrajne meje, ki se ji je zdela dopustna), senat pa je odobril včeraj zakon, ki odobrava kredite za 2,610.000.000 dolarjev.

Nato je predsednik dejal, da kljub sovjetskemu stališču upa, da bo mednarodno atomsko sodelovanje postalo področje, na katerem bodo ZDA lahko miroljubno in razumno govorile z ZSSR. Poudaril je, da omogoča njegov načrt o mednarodni atomski banki veliko izboljšanje življenjske ravni v svetu in da imajo Američani miroljubne namene ter ne želijo sprožiti nove vojne. Predsednik je dodal, da želijo ZDA, da bi imeli drugi narodi iste pravice kot jih uživa ameriško ljudstvo, in zatrdil, da ZSSR porablja ogromne vsote za propagando in subverzivno delavnost in da morajo ZDA najti način, da se temu postavijo v bran. Opozoril je tudi, da bi morale ZDA manj poudarjati pojmovanje vodilne funkcije, ki pripada Ameriki v svetu, kajti ta funkcija bi morala izhajati iz priznanja drugih držav.

Predsednik je nato branil bivšega načelnika glavnega stana in bivšega državnega tajnika Georgea Marshalla pred napadi senatorja McCarthyja. Zatrdil je, da je Marshall resničen patriot, ki je posvetil vse svoje življenje službi domovini. Kot je znano, je McCarthy navajal neko pismo, v katerem piše, da bi Marshall «prodal še svojo staro mater, če bi imel od tega kaj koristi», in napadal bivšega državnega tajnika, da je «prodal» Cangkajška.

V zvezi z načrtom pomoči tujini je treba omeniti, da so danes člani predstavniške zbornice in senata na skupnem sestanku izdelali dokončno verzijo zakonskega načrta o pomoči tujini za leto 1954-55 in v veliki meri spet odobrili kredite, ki jih je senat včeraj črtal. Celotni krediti, ki jih je danes odobril kongres na skupni seji, znašajo 3.054,568.000 dolarjev.

V zvezi z vprašanjem atomske energije pa je Sterling Cole, predsednik parlamentarne komisije za atomsko energijo, naznanil, da je bila v stikih med predstavniki obeh zbornic, ki so zastopali obe veliki stranki, dosežena kompromisna formula, ki bo omogočila kongresu, da se bo dovolj hitro izrekel o spornem vprašanju razvoja atomske energije v civilne in trgovske namene in o izmenjavi atomskih skrivnosti z zavezniškimi deželami.

Sporazum med FLRJ in Romunijo glede železniškega prometa

BEOGRAD, 4. — V Beogradu so se danes končala pogajanja in je bil nato podpisan sporazum med Jugoslavijo in Romunijo o ponovni vzpostavitvi železniškega prometa med obema državama. Sporazum bo začel veljati, ko ga bosta obe vladi odobrili.

Mnoga resna vprašanja pred francosko vlado

PARIZ, 4. — Francoska vlada stoji pred številnimi resnimi vprašanji: na eni strani mora dokončati začeto pot reform v Tuniziji kljub opoziciji številnih politikov (danes je pri Mendes-Franceu protestirala proti njegovemu načrtu tudi delegacija francoskih kolonistov v Tuniziji), na drugi strani se vedno bolj nujno postavlja vprašanje Maroka, na tretji strani pa jo čaka cela vrsta resnih notranjih vprašanj, zlasti gospodarskih.

Finančna komisija francoske narodne skupščine je danes odobrila z 21 glasovi proti 8 in 4 vzdržanimi zakonski načrt, ki pooblašča vlado, da izvede program finančnega ravnotežja, gospodarske ekspanzije in socialnega napredka.

Iz Tunisa poročajo, da so bili v novo vlado, ki jo je sestavil Tahar Ben Amar, vključeni štirje člani stranke «Neo-destur»; poleg tega obsega vlada še šest zmernih nacionalistov.

Položaj v Maroku je še vedno zelo napet. V vsej državi vojaštvo in policija v alarmnem stanju. Novih resnih incidentov pa ni bilo.

Poplave v Pakistanu in v Afganistanu

KARAČI, 4. — Medtem ko grozi Zahodnemu Pakistanu suša zaradi otvoritve indijskega prekopa Bhakra v Pandžabu, pustošijo Vzhodni Pakistan najhujše poplave, kar jih v tej deželi pomnijo v zadnjih šestih letih. Reke Brahmaputra, Džama, Sitalahia in Burigaga so poplavile ogromne površine.

Spodnji del mesta Daka je poplavljen. Prebivalstvo preskrbujejo s pitno vodo s kamioni. V severnih predelih dežele je prebivalstvo moralo zapustiti hiše in se zateči na čolne. Zaenkrat ne poročajo o človeških žrtvah, po nepotrjenih vesteh pa se je v bližini Dake prevrnila ladja in vseh 22 oseb, ki so bile na njej, je utonilo. Računajo, da je brez strehe vsaj 50.000 oseb.

O velikih poplavah poročajo tudi iz Afganistana, kjer so glavne reke, narastle zaradi hudega deževja, na raznih krajih prestopile bregove. Tisoči in tisoči oseb so brez strehe, boje se pa tudi, da je število smrtnih žrtev precejšnje. Pridelki na polju so uničeni, telefonske in brzojavne zveze med glavnim mestom Kabul in ostalimi središči pa so prekinjene.

Radio Kabul poroča, da še vedno dežuje in da se bo temperatura verjetno še znižala.

PRINCETON (New Yersey), 4. — Svetovna zveza prezbiterianskih cerkva je odobrila s 66 glasovi proti 65 načelo, da lahko tudi žene opravljajo duhovniško službo.

Skozi sito in rešeto

Do kdaj?

Ni dneva, da ne bi fašistični «Messaggero Veneto» napadal naših zahtev po jamstvih. Mi mu nismo odgovarjali in mu tudi ne nameravamo odgovarjati. Saj «Messaggero» ne bi bil fašistični list, če ne bi tako pisal. Pač pa je važno še enkrat povedati, da prav ta fašistični list nekdo subvencionira in da ta nekdo ni daleč od rimske vlade, če ni to celò rimska vlada sama. Zato ne moremo spraviti tega njenega početja v sklad z njenimi izjavami o potrebi sporazuma, zlasti ko vemo, da ona podpira tudi druge prav tako strupene liste in lističe, ki niso nič boljši kot je «Messaggero Veneto»; naj med njimi omenimo samo «Difesa Adriatica», «Arena di Pola»...

Ali ne mislijo v Rimu, da bi bil že čas prenehati s podpiranjem glasil ljudi, ki so že enkrat povzročili italijansko katastrofo?

Fašistični pouk

Med «Messaggeru» podobne spada tudi fašistični mesečnik «Adriatico», katerega tudi zadnja številka ima vseh sedam člankov naperjenih proti Jugoslaviji. V enem izmed teh člankov fašisti takole poučujejo italijanske vojake, potem ko povejo, da Slovencev kljub «fojbam», ne smejo sovražiti in prezirati: «Vojaki morajo skrbeti izključno za varnost in prestiž Italije... Slovani ljubijo vojaško življenje in spoštujejo vojake. Potrebno je, da se naši vojaki dajo spoštovati s ponosom, trdnostjo in — če je potrebno s silo...».

Fašistični člankar skrbi tudi za Tržačanke in pravi med drugim: «Niente «Armata s'agapo»! Ne maramo armade evnuhov, ampak želimo vojsko resnih mladeničev».

Kaj pa SZ?

Sicer so že sami Vidalijevi pristaši opazili, toda vendar je potrebno to tudi zapisati:

Kot vemo so se letos pogajanja za kompromisno rešitev tržaškega vprašanja vršila najprej med Angloameričani in Jugoslavijo nič manj kot štiri mesece. In ne moremo reči, da so bila tako tajna, da v Sovjetski zvezi zanje ne bi vedeli, saj je maršal Tito sam dal (na primer novinarju Sulzbergerju) dovolj razločne izjave. Nato so se pogajanja nadaljevala — in se menda še vedno nadaljujejo — med Angloameričani in Italijo. O tem je poročal in poroča predvsem ves italijanski tisk. O vsej zadevi okrog pogajanj za dosego kompromisa so torej v Kremlju zelo dobro obveščeni. No, kljub temu ruski tisk doslej ni smatral za potrebno, da bi objavil en sam članek, ki bi podpiral na primer Vidalijevo «linijo» o Scelbovem «prodajanju cone B Jugoslaviji» in «linijo» istega Vidalija o «Titovem prodajanju» Trsta Italiji itd. itd.

Ali ne bi bilo pametno, če bi na primer «Delo», «Lavoratore» in «Unità» objavili kakšno majhno pojasnilo za svoje čitatelje o tem ruskem molčanju? Cuje se, da so čitatelji teh listov takšno pojasnilo že zahtevali. Toda doslej — zaman. Zato je verjetno, da pojasnila ne bo. Pravijo, da je Togliatti v tem pogledu v svojih izjavah mnogo previdnejši od Vidalija.

O domišljavosti

Bidovec v zadnji številki «Dela» samovoljno zastopa jugoslovanske narode, s katerimi že šest let nima nobenega opravka več. On pravi, da bi se jugoslovansko ljudstvo «uprlo tej kupčiji še odločneje kot po diktatu 8. oktobra, če bi vedelo vso resnico».

Ubogi Bidovec! Jugoslovansko ljudstvo je vedno vedelo — brez Bidovca seveda — kdaj in zakaj se je potrebno upreti in če se je osmooktobrskemu diktatu uprlo in preplavilo ulice jugoslovanskih mest samo pol ure po objavi diktata, to prav gotovo ni bila Bidovčeva zasluga. Kakor tudi ni bila njegova zasluga, da so jugoslovanske divizije dobile ukaz za premik proti Trstu že nekaj ur prej.

Prav zares, domišljavost ni lepa čednost...

SPOMINSKI DNEVI

Na današnji dan je leta 1944 I. beneška četa zavzela Ažlo v Beneški Sloveniji.

TRŽAŠKI DNEVNIK

DANES, četrtek 5. avgusta
Mar. Snežna, Predobra
Sonce vzide 4.52 in zatone ob 19.29. Dolžina dneva 14.37. Luna vzide ob 11.54 in zatone ob 21.51.
JUTRI, petek 6. avgusta
Sikst, Vlastica

VAŽNOST MALE IN SREDNJE INDUSTRIJE V MESTNEM GOSPODARSTVU

OBNOVITEV TRŽAŠKEGA POMORSTVA ključ za izhod iz gospodarske krize

Mali in srednji industrijci zanikajo trditve, da je mala industrija le privesek velike - Ozkosrčnost glede vprašanja investicij v ladjedelniški industriji

Na zadnji skupščini združenja malih industrijcev so predvsem poudarili važnost in vlogo male industrije v mestnem gospodarstvu. Razni govorniki so zanikali trditve, da je tržaška mala industrija samo privesek velike industrije, kot to hočejo dokazati predstavniki veleindustrijcev in celo nekateri visoki funkcionarji oblasti. Predsednik združenja prof. Florit je dokazal prav nasprotno in svoje trditve takole utemeljil:

1. statistika je brez dvoma pozitivna znanost: na osnovi statističnih ugotovitev je bilo to obširno dokazano v znanem elaboratu koordinacijskega odbora tržaških srednjih in malih podjetij «Trst omrtvelo področje». Prepričani smo, je dejal prof. Florit, da smo z omenjenim elaboratom prispevali konkreten delež načrtu za sanacijo mestnega gospodarstva;

2. zavračamo na najbolj prepričljiv način trditve nekaterih večjih in vplivnih predstavnikov velike industrije, češ da je naše gospodarstvo ozko povezano z njihovim. To ni res! Mi pa pravimo: ko veliki delajo, moramo mi samo gledati. Na okrog 5000 malih proizvajalcev jih ni niti 5 odstotkov povezanih z njimi. Zato pravimo, da dokler ne bodo priznali naše gospodarstvo, ne bomo nehali z borbo;

3. sedaj je treba rešiti to, kar se rešiti da. V tem smislu so naše misli jasne in preproste. Ne zahtevamo nobenih ugodnosti. Zahtevamo samo naročila za delo brez denarnih podpor «a fondo perduto», da zagotovimo kruh sebi in našim delavcem. Zahtevamo kredite za modernizacijo naših naprav; brez kreditov je nesmiselno govoriti o večji proizvajalnosti. Zahtevamo obratovalne kredite v nadomestilo kapitalov, ki nam jih je uničila kriza, kakršne zgodovina Trsta ne pozna. Zahtevamo, da se začnejo vsa tista javna gradbena dela, ki so že v načrtih. Ta dela predstavljajo največjo možnost zaposlitve brezposelnih delavcev in dajejo možnost dela našim podjetjem.

Tudi ravnatelj združenja dr. Rocco je govoril o nerazumevanju oblasti do vloge, ki jo ima mala industrija in je dejal med drugim:

a) osredotočili so vso pozornost in vse kredite na ladjedelnice, ki dejansko zanimajo samo 13 odstotkov prebivalstva. Hkrati pa so zanemarjali številne male industrije, ki zanimajo 30 odstotkov prebivalstva;

b) poslušali so tiste ljudi, ki trdijo, da je mala industrija podrejena ladjedelnicam, medtem ko bi bilo bolj resno, če bi to točneje ugotovili, ker je zelo malo podjetij male industrije odvisnih od ladjedelništva;

c) vložili so ogromne kapitale v takšne industrijske objekte, v katerih so prevladujoči faktorji surovine in ne delovna sila.

Dalje je poudaril važnost koordinacijskega odbora in njegovo veliko vlogo v borbi za rešitev sedanje gospodarske krize. Nato je dejal, da ima sedaj koordinacijski odbor, ki predstavlja 13.000 srednjih in malih podjetij, ki zaposlujejo nad 25.000 uslužbencev, širok delovni program in predstavlja hkrati tudi najmočnejšo organizirano gospodarsko silo v Trstu. Zato je tudi uspela velika splošna zapora vseh srednjih in malih podjetij 9. aprila.

Takšna velika gospodarska organizacija mora biti priznana in upoštevana. In prav zaradi te velike gospodarske vloge so že večkrat poskusili razbiti koordinacijski odbor, kar pa jim ni uspelo.

V gornjih ugotovitvah je mnogo stvari, s katerimi se brezpogojno strinjamo. Ne moremo pa se popolnoma strinjati s trditvijo, da velika industrija in predvsem ladjedelniška industrija ne daje možnosti dela in zaposlitve srednjim in malim podjetjem. Morda mala industrijska podjetja nimajo direktnih naročil v zvezi z delom v ladjedelnicah. Upoštevati pa moramo, da če so ladjedelnice popolnoma zaposlene, je zaposlenih tudi na tisoče delavcev več. Zaslužek teh delavcev se steka predvsem v blagajne manjših trgovskih, obrtniških in industrijskih podjetij. To kar danes naš delavec dnevno zasluži, tudi dnevno porabi. V glavnem porabi zaslužek za prehrano, obleko in obutev, hkrati pa, če mu kaj malega ostane, tudi za razno pohištvo itd. Za vse to delavec, ki ni zaposlen, ne more potrošiti. Zato je po našem mnenju trditev predstavnikov združenja malih industrijcev, da ni niti 5 odstotkov podjetij male industrije soudeleženih pri delu v ladjedelnicah nerealna.

Pozabiti pa ne smemo tudi na dejstvo, ki smo ga mi že večkrat poudarili, in sicer na gradnjo ladij v naših ladjedelnicah. Res je, da so skoraj vse po vojni zgrajene ladje v tržaških ladjedelnicah, z denarjem, ki je bil namenjen za obnovo tržaškega gospodarstva, odplule v tuja pristanišča. Toda ta goljufija na račun Trsta se ne sme nadaljevati. Ko pa bodo tržaške ladjedelnice gradile ladje za Trst, tedaj bodo te ladje grajene v naši največji industriji, prinašale mestu tisto bogastvo, ki so ga prinašale v preteklosti in iz katerega je Trst zrasel v veliko pomorsko središče. Zato predstavniki združenja industrijcev zelo ozko gledajo na investicije v ladjedelniško industrijo. Bolje in koristneje bi bilo, da bi zahtevali, kot predstavniki tako močne gospodarske skupnosti, da se tržaško pomorstvo obnovi, da tržaško pristanišče oživi, ker samo tako bodo tudi oni imeli vse tiste koristi in tisto delo, ki jim danes primanjkuje.

KONKURENCA NEMŠKIH PRISTANIŠČ TRSTU

NUJNOST TEMELJITE SPREMEMBE v politiki tržaškega pristanišča

Avstrijski izvozniki bodo dobili na zapadnonemških železnicah nove tarifne koncesije za prevoz tranzitnega blaga

Kot poročajo zahodno-nemški listi, se bodo v najkrajšem času začeli razgovori med upravo pristanišča v Bremenu in nemškimi železniškimi upravami za izdelavo novih posebnih železniških tarif za avstrijsko uvozno in izvozno blago skozi Bremen.

To je sporočila uprava pristanišča v Bremenu po obisku predsednika štajerske trgovinske zbornice dr. Rotha v Zahodni Nemčiji. Dr. Roth je obiskal Zahodno Nemčijo, da ugotovi večje možnosti izvoza in uvoza avstrijskega blaga in še posebno blaga iz predelov avstrijske Štajerske skozi severna pristanišča.

V teku svojega obiska v Bremenu je dr. Roth ugotovil, da sta Avstrija in še posebno Štajerska zainteresirani na prevozu blaga skozi nemška pristanišča. Hkrati pa je dr. Roth poudaril dejstvo, da Avstrija in seveda celotna Štajerska zemljepisno težita na Trst. Zato zahtevajo vsake nove zveze z nemškimi pristanišči nove tarifne koncesije za prevoz po nemških železnicah, da se lahko premostijo prednosti manjše razdalje do Trsta. Na osnovi teh zahtev, kot smo zgoraj omenili, so v Bremenu dr. Rothu zagotovili, da bodo pripravili za avstrijsko tranzitno blago nove nižje tarife.

Gornje poročilo mora zanimati predvsem tržaške gospodarske kroge in naše pristanišče. Vsak vagon avstrijskega blaga, ki ga usmerjajo na sever, pomeni vagon blaga manj skozi Trst. To dejstvo bi morale imeti v vidu tržaške odgovorne oblasti in vsi tisti organi, ki v Trstu odločajo o tržaških pristaniških pristojbinah in železniških tarifah. Že mnogokrat so najrazličnejši tržaški gospodarski in politični krogi opozorili na nevarnost konkurence nemških severnih pristanišč. Toda ta opozorila so ostala do sedaj kot glas vpijočega v puščavi. Razen lepih besed in predlogov se do sedaj ni še storilo nič konkretnega, da bi lahko zagotovili Trstu vsaj tisti promet zalednih držav, ki naravno težijo na naše mesto. Nasprotno, tako v pristanišču kot tudi pri raznih drugih ustanovah in pri plačevanju pristaniških uslug v tržaškem pristanišču se postavljajo zalednim uvoznikom in izvoznikom takšni pogoji, da jih silijo v druga pristanišča. To pa velja še posebno za avstrijske pokrajine, ki so odrezane od morja in ki jim je najbližje pristanišče Trst.

Namesto da bi zaledni interesenti našli v Trstu vsaj tiste ugodnosti, ki jim jih nudijo nemška pristanišča, ki so dosti bolj oddaljena od Trsta, se jim tukaj nudi negotovost, ki zavrača promet skozi naše mesto. Zato je treba današnjo politiko tržaškega pristanišča in tržaških pomorskih prog temeljito spremeniti in jo preurediti tako, da bo zagotovila mestu vsaj tisti promet, ki naravno teži k nam.

PO DOLGOTRAJNIH POGAJANJIH

SKLENJEN SPORAZUM o odpustih pri „Modianu"

Po sporazumu bodo 33 suspendiranih delavcev odpustili, 12 pa jih bodo vzeli nazaj na delo

Včeraj so na uradu za delo končno sklenili sporazum, s katerim se je končal spor glede odpusta 45 delavcev iz podjetja Modiano. Na uradu za delo so bila ves dan pogajanja med predstavniki podjetja in sindikatov. Končno so sprejeli arbitražno razsodbo urada za delo. Po tej razsodbi bo podjetje od 45 suspendiranih delavcev odpustilo 33 delavcev, 12 pa jih bo vzelo nazaj na delo. Omenjenim 33 delavcem bodo razen redne odpravnine plačali tudi izredno odpravnino v višini 252 ur mezde, hkrati pa bodo dobivali del mezde od dopolnilne blagajne Zavoda za socialno zavarovanje do 22. avgusta, to je datuma odpusta. Do istega dne ostane suspendiranih tudi omenjenih 12 delavcev, s 23. avgustom pa bodo ponovno sprejeti na delo.

Sporazum je slab kompromis, saj ostane na delu komaj dobra četrtina suspendiranih delavcev, medtem ko so potolažili ostale z nekoliko izboljšano odpravnino.

Tako ne bo šlo!

Predvčerajšnjim smo komentirali pismo «skupine mladeničev» humoristični prilogi «Giornale di Trieste» «Cittadelli», v katerem so napadli ustanovitelja mladinskega hotela v Trstu, dr. Toaldija, italijanskega funkcionarja, ki je prišel pred kratkim v Trst, ker je dal namestiti v mladinskem hotelu tudi slovenske napise.

Zvedeli smo, da je dr. Toaldo tudi ravnatelj Bolniške blagajne (INAM) in da je baje skupina zakrknjenih fašistov začela v Bolniški blagajni, zbirati podpise z zahtevo, po premestitvi dr. Toalda iz Trsta.

Dejstvo, da je dal dr. Toaldo namestiti nedolžen slovenski napis v omenjenem mladinskem hotelu, naj bi bilo za tržaške prenapeteže že zadosten razlog za njegovo premestitev. To je nekaj nezaslišanega, posebno še sedaj, ko se govori o sporazumu glede Trsta in o pravicah, ki naj bi bile zagotovljene Slovencem. Kje so potemtakem jamstva, da bodo Slovenci te pravice tudi uživali, če je šoviniste tako zbodel že en sam slovenski napis? Mislimo, da se tako ne pripravlja ugodno ozračje za sporazum in za mirno sožitje med obema narodoma! Če so tržaški šovinisti že tako napadli svojega sonarodnjaka samo zato, ker je ravnal pravično in objektivno, kaj moremo potem pričakovati od njih v odnosu do Slovencev?

Zato smo radovedni, ali bo skupini zakrknjenih fašistov uspelo uveljaviti svojo zahtevo. Mnenja smo, da bi morala pristojna oblast podobne fašistične izpade temeljito onemogočiti, ker časi so danes bistveno drugačni, kot takrat, ko so vzganjali svoja nasilja!

ZVU demantira vesti o poslov. govoru gen. Wintertona

PIO-AMG — Drugi bataljon Lancashirskih strelcev in prvi bataljon Suffolškega polka sta preteklo nedeljo proslavila obletnico bitke pri Mindenu.

Bitka pri Mindenu, v kateri sta se omenjena polka odlikovala, se je vršila leta 1759 in jo proslavljajo vsako leto.

V soboto 31. julija in v ponedeljek 2. avgusta sta bataljona defilirala pred generalom sirom Johnom Wintertonom. Na teh paradah ni imel general Winterton nobenega govora.

* * *

S tem poročilom demantira ZVU vest ameriške agencije «United Press», češ da je imel general Winterton na omenjenih paradah nekak poslovilni govor, kar naj bi pomenilo, da bodo angleške čete kmalu odšle. Skupno s to vestjo je omenjena agencija tudi javila, da bodo v ponedeljek ob 10.30 uri sporočili, da je bil sprejet in podpisan sporazum o Trstu.

Predložitev načrta za gradnjo vodovoda

Včeraj zjutraj je tržaški župan, ki so ga spremljali podžupan inž. Visintin, občinski odbornik municipaliziranih podjetij, in načelnik vodnega tehničnega urada inž. Curto, predložil višjemu upravnemu ravnatelju in ravnatelju upravnih zadev načrt novega vodovoda, izpopolnjen z vsemi poročili in predpisanimi podatki.

Dr. Vitelli in dr. Memmo sta pohvalila natančna pripravljalna dela ter sta obljubila vso svojo pomoč, da se načrt čimprej prouči ter da se določijo krediti za gradnjo vodovoda. Načrt predvideva za gradnjo vodovoda okoli 5 milijard lir. Dela naj bi trajala okoli tri leta in naj bi zahtevala 1 milijon 500 tisoč delovnih dni. Novi vodovod bo zagotovil mestu dvakrat toliko vode kot sedaj, in sicer 550 litrov na osebo dnevno, ali 240.000 kub.m.

Uradne objave

Z ukazom ZVU št. 77, ki bo stopil v veljavo na dan objave v Uradnem listu, se pooblašča kemično-blagovni laboratorij Zbornice za trgovino, industrijo in kmetijstvo v Trstu, da opravlja kontrolo na področju za izvajanje odl. št. 2033 z dne 15. oktobra 1925 in kasnejših zakonskih predpisov glede preprečenja prevar v izdelovanju in prodajanju kmetijskih izdelkov in raznih snovi za uporabo v kmetijstvu.

* * *

Z upravnim ukazom št. 42, ki je stopil v veljavo 28. julija 1954, se imenuje dr. ing. Ettore Mocellini in dr. ing. Carlo Sciabi za člana ravnateljstva korporacije «Industrijsko pristanišče v Trstu», in sicer prvi kot predstavnik generalnega inšpektorata civilnega tehničnega urada, drugi pa kot predstavnik civilnega tehničnega urada, oba namesto dr. ing. Alda Andreottija odnosno dr. ing. Massima Levija, ki ne prebivata več na tem področju.

Razpis natečaja za 55 mest podtajnikov

Z ministrskim odlokom z dne 12. julija, objavljenim v italijanskem Uradnem listu štev. 163 od 20.7.1954 je bil razpisan javen natečaj za izpite za 55 mest podtajnikov, ki jih bodo vzeli v preizkušnjo v civilno upravo notranjih zadev. Od 55 mest so tri pridržana v prid kandidatov, ki bodo opravili pismen in usten izpit iz nemškega jezika in ki jih bodo proglasili za sposobne.

Natečaja se lahko udeleže italijanski državljani, ki ne prekašajo let, ki so določena v razpisu in ki so promovirali v pravnih ali družbenih in političnih vedah. Prošnje na kolkovanem papirju 200 lir, izpolnjene z vsemi podatki, ki jih predpisuje razpis, je treba poslati conskemu predsedstvu v Trstu do 18. septembra.

Novi postopek predpisuje, da morajo vsi, ki se udeleže natečaja, v prošnji izjaviti, da lahko izpolnijo vse pogoje, ki jih določa razpis natečaja. Vsi tisti, ki jih bodo proglasili za sposobne, bodo morali kasneje, po izidu natečaja, z dokumenti dokazati to svojo izjavo. Vsa odgovornost za resničnost te izjave pade na kandidate. Podpis pod prošnjo pa bo moral potrditi ali notar ali občinski tajnik kraja, v katerem prebiva prosilec. Vsa pojasnila se dobe na conskem predsedstvu, soba štev. 37.

Izleti

SPDT sporoča, da se nadaljuje tedensko planinsko letovanje. Vse informacije na sedežu v Ul. Machiavelli 13, tel. 36-491.

14., 15. in 16. avgusta izlet v Trento, k izviru Soče, na Triglav in Jalovec. Vpisovanje vsak dan na sedežu.

Od 14. do 22. avgusta bo taborjenje na Vršiču. Vpisovanje še danes.

Motoklub «Adria» Dolina - Milje priredi 14., 15. in 16. avgusta izlet v Ljubljano, na Bled. Vršič, v Bovec. Vpisovanje na sedežu v Dolini samo še danes.

PD «Slavko Škamperle» od Sv. Ivana priredi za člane in prijatelje društva dne 22. t. m. izlet v Idrijo, združen z ogledom rudnika živega srebra. Vpisovanje do 8. avgusta na stadionu «Prvi maj», vsak dan med 20. in 21. uro, v nedeljo pa med 10. in 11. uro.

Motoklub «Jadran» Opčine organizira 14. in 15. avgusta izlet v Ljubljano in na Bled. Vpisovanje samo še danes. Vpisovanje za 10-dnevni krožni izlet po Jugoslaviji se zaključi danes.

GLEDALIŠČE VERDI

Danes ob 21. uri druga predstava operete «Valčkov sen» z istimi nastopajočimi kot pri premieri.

V soboto premiera glasbene komedije Hansa Muellerja, v treh dejanjih «Pri belem konjičku» glasba Ralpha Benatzkega. V opereti, ki jo dirigira Cesare Gallino, bodo v glavnih vlogah nastopili Nuto Navarrini, Rosy Barseny, Nora Henjon, Anna Campori, Silvio Calderoni, Glauco Scarlini, Gualtiero Rispoli, Ernesto Nadhorny, Lino Robi in Franz Steinberg.

Sodelujejo Tržaški filharmonični orkester, zbor in balet gledališča Verdi, «Dunajski balet» ter skupina plesalcev St. Wolfang.

Vstopnice za obe predstavi so na razpolago pri gledališki blagajni.

PREDEN GRESTE NA DOPUST, se naročite na «PRIMORSKI DNEVNIK»

Pošljemo vam ga v katerikoli kraj. 15 - dnevna **naročnina samo L 180.—** Telefonirajte na št. 37-338

Ljudska knjižnica v Ul. Roma 15 bo zaradi počitnic zaprta od 4. avgusta do 6. septembra t. l.

Dijaška Matica obvešča dijake, ki imajo popravne izpite, da se lahko obrnejo na tajništvo Dijaške Matice v Ul. Roma 15, II., za privatne instrukcije. Opozarjamo, da se izpiti pričenjajo že 6. septembra t. l.

KINO

Rossetti. Zaradi počitnic zaprto.
Excelsior. Zaprto zaradi obnove.
Fenice. 16.30: «Bridka usoda», S. Hayward, G. Robinson.
Nazionale. 16.30: «Sijajna bestija», C. Alvarado, Miroslava.
Filodrammatico. 16.30: «Tolpa ponarejevalcev», D. O'Keefe, M. Sheridan.
Arcobaleno. 16.30: «Nihče ni izdal», V. Belmont, V. Musolino
Auditorium. 16.30: «Medtem ko mesto spi», R. Conte, C. Gray.
Astra Rojan. 16.30: «Preganjanci» K. Douglas, M. Vitale.
Cristallo. (Trg Perugino) 16.00: «Tragična sarabanda», S. Granger, F. Rosay.
Grattacielo. 16.30: «Meja prepovedanega», D Macrae, A. Whiteley.
Alabarda. 16.30: «Polžaste stopnice», D. McGuire, G. Brent.
Armonia. 15.15: «Zlata kletka», J. Simons, J. Donald.
Aurora. 16.30: «Gangsterji». A. Gardner, B. Lancaster.
Garibaldi. 16.00: «Onečaščena», M. Vitale A. Farnese.
Ideale. Zaprto zaradi obnove.
Impero. 16.30: «Sum», G. Grant, J. Fontaine.
Italia. 16.30: «Očarljiva sovražnica», S. Pampanini.
Viale. 16.00: «Filipinski uporniki».
Kino ob morju. Zaradi počitnic zaprto.
Massimo. 16.30: «Poveljnik Flyng Moona», M. Henderson.
Moderno. 17.00: «Prekanjena devica», J. Gabin.
Savona. 16.00: «Ugaslo mesto», G. Nelson.
S. Marco. Zaradi počitnic zaprto
Vittorio Veneto. Zaradi počitnic zaprto.
Azzurro. 16.00: «Skrivnost črnega gradu», S. McNally. Mladini izpod 16-let prepovedano.
Belvedere. 16.00: «Tarzan na vojni stezi», L. Barker.
Marconi. 16.30: «Se dve uri», O'Brien.
Novo cine. 16.00: «Vedomci», G. Kelly.
Odeon. 16.00: «Kraljeva želja», G. Moore.
Radio. Zaprto zaradi obnove.
Venezia. 16.00: «Nihče ne ve za lastno usodo», R. Dix.

POLETNI KINO:

Ariston. 20.30 in 22.00: «Razbojniki v krilih», V. Lake, J. ...nefield.
Rojan. 20.00 in 21.45: «Strel opoldne», G. Cooper.
Paradiso. 20.00 in 21.45: «Mala gluhonema Mandy».
Ponziana. 20.00: «Gianni in Pinotto v očarljivem vrtu».
Arena dei fiori. 20.15: «Kapitan list», C. Coburn.
Garibaldi. 20.15: «Onečaščena» M. Vitale.
Secolo. 20.30: «Zaklad svete reke», J. Payne.
Pattinaggio. 20.45: «Mešanka iz Sacramenta», R. Scott.

RADIO

SREDA, 4. avgusta 1954,
JUGOSLOVANSKA CONA TRSTA
254,6 m ali 1178 kc

ČETRTEK, 5. avgusta 1954,
Poročila v slov. ob 5.40, 7.00, 13.30, 19.00 in 23.30.
5.50 Jutranja glasba; 6.50 Pregled tiska; 7.00 Jutranji koledar; 7.30 Ženski kotiček; 14.15 Beležke o tehniki; 14.45 Kulturni razgledi; 15.00 Igra kmečki trio; 17.00 Igrajo jugoslovanski zabavni orkestri; 17.30 Pesmi in plesi jugoslovanskih narodov; 18.00 Poročila v hrvaščini; 18.15 Gershwin: Amerikanec v Parizu; 18.30 Poje zbor KUD poštnih uslužbencev iz Ljubljane; 19.20 Sport; 23.40 Glasba za lahko noč.

TRST II.
306,1 m ali 980 kc-sek
11.30 Lahki orkestri; 12.10 Za vsakega nekaj; 13.00 Operne uverture; 14.00 Havajske kitare; 14.15 Kulturni obzornik; 17.30 Plesna glasba; 18.00 Boccherini: Kvartet v D-duru; 18.15 V tričetrtinskem taktu; 19.00 Mamičina povestica; 19.15 Rumbe; 20.00 Sport; 20.05 Schumanove skladbe; 21.00 Dramatizirana zgodba; 22.30 22.00 Glasbeno predavanje; Večerni ples; 23.00 Romance.

TRST I.
11.45 Operna glasba; 13.25 Fantazija lahkih motivov; 18.20 Mozartove in Holstove skladbe dirigira A. Boult; 21.00 L. Squarzina «Tri četrtine meseca», enodejanka.

SLOVENIJA
327,1 m, 202,1 m, 212,4 m
Poročila ob 5.00, 6.00, 8.00, 13.00, 15.00, 17.00, 19.30 in 22.00
9.30 Lahka glasba; 10.00 ... poldanski simfonični koncert; 13.30 Želeli ste poslušajte; 15.15 V pesmi in plesu po Srbiji in Makedoniji; 16.15 Glasbena medigra; 16.30 Javno nagradno tekmovanje solistov in ansamblov; 17.30 V plesnem ritmu; 18.00 Radijska igra - Carlo Goldoni: Primorske zdrahe; 20.00 Sport; 20.30 Operetne melodije; 20.30 Pester operni na poročila; 20.40 Pester koncert.

KADARKOLI

se Vam zdi in ne samo v začetku meseca lahko naročite na «PRIMORSKI DNEVNIK»

Dovolj, da telefonirate na štev. 37338 ali da izročite Vaš naslov našemu raznašalcu.

«UNION»

Svetovno znana zavarovalnica od leta 1828 je v TRSTU, UL. VALDIRIVO 14 tel. 27512 - 35939 Prokurator RAVNIK

ADRIA EXPRESS

ADEX IZLETI

14. in 15. avgusta izlet v NOVO GORICO SOLKAN
Vpisovanje še danes.

21. in 22. avgusta izlet ILIRSKO BISTRICO PIVKO KANAL MOST NA SOCI TOLMIN

22. avgusta izlet v TOMAJ - DUTOVLJE SEŽANO

Vpisovanje do 12. avgusta pri «Adria-Express», Ul. F. Severo 5-b - tel. 29243.

IZLETI - U.V.S.E.T.
Turistični urad
Ul. F. Filzi 5. - Tel. 35-519

22. avgusta 1954 izlet v KOMEN KOSTANJEVICO TOMAJ DUTOVLJE STANJEL VIPAVO AJDOVSCINO
Vpisovanje do 12. avgusta.

29. avgusta izlet v KOZINO-HERPELJE LOKEV SKOCIJAN
Vpisovanje do 20. avgusta 1954.

S SESTANKOV OSVOBODILNE FRONTE NA PODEŽELJU

V enotni fronti delovnega ljudstva jamstvo za nadaljnjo uspešno borbo

Delavske množice bodo prej ali slej obračunale s kominformovskimi političnimi prevaranti - V borbi za naš narodnostni obstoj in razvoj iščimo zaveznikov med naprednimi silami italijanskega prebivalstva

Predvčerajšnjim je bil v Padričah sestanek Osvobodilne fronte, katerega se je v imenu glavnega odbora OF udeležil tov. dr. Jože Dekleva. V svojem daljšem referatu je prikazal razvoj tržaškega vprašanja vse od osvoboditve pa do danes, pri čemer je poudaril, da bi bila njegova edino pravilna rešitev v tem, da bi mesto pripadalo svojemu zaledju. Toda zapadni imperialisti, ki so onemogočili tako rešitev, so onemogočili tudi uveljavitev mirovne pogodbe, ki je bila kršena že v prvih mesecih po njenem podpisu. Da sta bili Anglija in Amerika odločeni prepustiti celotno Tržaško ozemlje Italiji, je razvidno že iz dejstva, da so morale jugoslovanske čete, ki so osvobodile Trst, zapustiti to področje, ker Jugoslavija ni našla razumevanja pri Sovjetski zvezi in se je morala ukloniti ultimativni zahtevi zapadnih imperialistov. Pred podpisom mirovne pogodbe so člani angleške in ameriške mirovne delegacije predlagali razne razmejitvene črte med Italijo in Jugoslavijo, ki so potekale tako, da niso prepuščale Italiji le Trsta in Tržaškega ozemlja temveč tudi ves zapadni del Istre in Pulo. Končno so le sprejeli ustanovitev STO kot kompromisno in začasno rešitev, ki pa je bila sprejeta le zaradi takratnega odnosa sil v svetu in zaradi volje tržaškega prebivalstva, ki je na ulicah dajalo duška svojemu razpoloženju.

Toda komaj nekaj mesecev po njegovi ustanovitvi so zapadni imperialisti zopet jasno povedali, da nameravajo prepustiti STO Italiji. Objavljena je bila tripartitna deklaracija, med cono A STO in Italijo je bil podpisan trgovinski sporazum in vzpostavljena carinska unija, tako da je tržaško gospodarstvo praktično prešlo v sklop italijanskega. Politika ZVU je bila v Trstu odločilno naklonjena iredentističnim silam, ki so to izkoriščale za vedno večjo povezavo z Italijo. Londonski sporazum je končno privedel v Trst še 21 rimskih emisarjev, ki so zasedli razna važna mesta v aparatu ZVU ter tudi na tem področju še močneje sklenili verigo, ki veže naše mesto z Italijo.

Višek te imperialistične politike pa je brez dvoma predstavljal diktat od 8. oktobra, kateremu se je Jugoslavija odločno uprla in nato prisilila Italijo na pogajanja za sporazumno rešitev tega vprašanja. Rezultat teh pogajanj še ni znan, toda danes vemo, da je Jugoslavija dosegla svoj prvi veliki uspeh v tem, da se ne govori več o coni B, temveč da je vsa diskusija prenesena izključno na cono A Tržaškega ozemlja. Vemo tudi, da je Jugoslavija postavila zahteve o pravicah, ki morajo biti zajamčene Slovencem na tem področju, če bi upravo nad njim prevzela Italija ter da dela na tem, da si zagotovi čim večji vpliv na tržaško gospodarstvo.

Kominformovsko vodstvo z Vidalijem na čelu je pri reševanju tržaškega vprašanja igralo svojo vlogo predvsem v zavajanju ljudskih množic, ki so se do resolucije Informbiroja enotno borile za uveljavitev svojih pravic in ob vsaki priliki odločno manifestirale svojo voljo. Vidali se je že od vsega začetka razkrinkal kot agent italijanskega imperializma, ko je v času borbe za dvojezične izkaznice pozval prebivalstvo, da dvigne le enojezične, italijanske izkaznice. Njegova naloga je bila, da odvrne množice od konkretnih in perečih problemov, da jih omrtvi in uspava ter tako olajša delo iredentističnim in imperialističnim silam. Tako je kominformovsko vodstvo tudi ob 8-oktobrskem diktatu, ko je bil čas, da se naše ljudstvo odločno zoperstavi imperialističnemu diktatu, storilo vse, da onemogoči borbo in polet množic ter s tem storilo neprecenljivo uslugo tukajšnjim iredentistom. Po naših vaseh so kominformovski aktivisti trgali slovenske zastave, brisali protianeksionistične napise itd., ter na ta način pomagali svojim imperialističnim zaveznikom, da so laže prebredli trenutno krizo. Danes Vidali in njegovi bersaljerji zavajajo množice s prevarantsko propagando, ki se poslužuje demagoških gesla proti razdelitvi STO. Toda danes je tudi že mnogim njegovim pristašem jasno, da je to geslo naperjeno dejansko proti STO, saj je kljub več ali manj spretnemu skrivanju prišlo že neštetokrat do izraza dejstvo, da se kominformovsko vodstvo ne zadovoljuje le s cono A, temveč hoče, da bi bilo celotno STO priključeno k Italiji. Delavske množice, ki zaenkrat še slepo sledijo Vidaliju, pa bodo končno le spoznale, da so nasedle političnemu prevarantu najslabše vrste ter z njim obračunale.

Gotovo je, da bodo v primeru prihoda italijanske uprave, nam Slovencem zajamčene določene pravice. V koliko bodo te pravice spoštovane in v koliko bodo uveljavljene, je seveda odvisno od naše vsakodnevne borbe. Če bomo enotni, če si bomo znali poiskati zaveznikov tudi med naprednimi silami italijanskega naroda, tedaj lahko z zaupanjem gledamo v bodočnost. Zato je naša naloga in dolžnost, da se borimo in da storimo vse za ustvaritev one široke fronte delovnega ljudstva, ki je bila že v preteklosti odločujočega pomena. Tako slovenskega kot italijanskega delavca tarejo iste skrbi in isti problemi, krizo občutijo vsi enako, ne glede na narodno pripadnost. In prav na tej osnovi je mogoče ustvariti enotno fronto delovnih množic, ki se bodo borile za svoje socialne in gospodarske pravice ter nas podprle v borbi za naš narodnostni obstoj in nadaljnji razvoj.

Ranjena ženska na polju v bližini ameriške vojašnice

Urad za obveščanje javnosti pri ZVU je včeraj izdal sledeče sporočilo: Danes zgodaj zjutraj so sprejeli v splošno bolnico 20-letno žensko, stanujočo v Drevoredu Bosco, ki je imela telesne poškodbe in podplutbe. Mlado ženo, ki je ležala na polju v bližini ameriške vojašnice je našel policijski stražnik Josip Bronzin, ki je bil na poti v službo.

Ameriške oblasti in organi Civilne policije preiskujejo dogodek. Vojaška policija je pridržala dva vojaka, za katera se sumi, da jima je o zadevi več znano.

Sporazum o poenotenju mezd za uslužbence mlečnih central

V Italiji je bil sprejet sporazum o poenotenju mezd in plač uslužbencev obratov za predelovanje mleka (central). Gre za podoben sporazum, kot je bil podpisan za industrijske delavce. Prihodnji teden se začnejo pogajanja za raztegnitev tega sporazuma na Trst.

NOBENEGA UPANJA VEČ, DA BI NAŠLI POGREŠANE IZLETNIKE

«Sardela» najdena ob izlivu Piave medtem ko ni o izletnikih ne duha ne sluha

V pogrešanem čolnu, ki ga je našla ribiška ladja «Nuova Alasca» so našli le dva otroška vrčka, posodo bencina in denarnico s 445 lirami

Nobenega dvoma ni več, da so izletniki čolna «Sardela», ki jih je zajelo neurje na odprtem morju v noči med četrtkom in petkom, tragično končali v globinah razburkanega morja svoja mlada življenja. Včeraj je namreč tiskovni urad civilne policije izdal kratko poročilo o najdbi omenjenega čolna. V poročilu pa ni govora o ponesrečencih, ker jih niso našli.

Poročilo pravi, da je včeraj okrog 11. ure dopoldne posadka čolna za zaščito ribolova zapazila ob meji teritorialnih voda, kjer je iskala pogrešani čoln «Sardelo», ribiško ladjo «Nuova Alasca» iz Chiogge, ki je vlekla za seboj pogrešani čoln «Sardela». Vodja ribiškega čolna 47-letni Ruzzieri Penzo iz Chiogge je izjavil, da je njegova posadka v torek ob 9.30 našla omenjeni čoln približno 11 milj od izliva Piave. V čolnu so našli dva otroška vrčka, posodo bencina, denarnico s 445 lirami in motor, ki pa je bil brez goriva in pokvarjen.

Čoln, s katerim so se v četrtek zvečer odpeljali na izlet po morju 21-letni agent civilne policije Romeo Scheriani in njegova 21-letna žena Albina z devetmesečno hčerkico Adriano ter 23-letni Erminio Sponza iz Ul. San Sergio št. 5 in njegova 23-letna zaročenka Albina Sodnik iz Tinjana, ki je zdaj služila pri inž. Parovel v Ulici Emo Tarabocchia 3, se je vrnil, a brez izletnikov.

V četrtek so si zaželeli nekaj prijetnih trenutkov na morju, dogovorili so se za izlet in odšli, ne sluteč, da je to njihova zadnja pot in da gredo tragični smrti naproti. Sponza je zelo ljubil morje in je pred leti imel svoj čoln, pa ga je moral prodati. Njegov prijatelj Bruno Zucchero pa si je bil pred časom kupil «Sardelo», za katero ga je Sponza naprosil, naj mu jo bi posodil za kratek izlet z zaročenko in prijatelji. Zucchero mu je odsvetoval, češ da ni še popolnoma popravljen motor. Toda Sponza je vztrajal, ker se je bil že dogovoril s svojo zaročenko. Albina Sodnik pa ni imela rada morja in se ga je dobesedno bala. Saj ni znala niti plavati, njen brat pa je leta 1943 utonil kot mornar v vojni.

Niti Albina Scheriani, tudi iz Tinjana, ni znala plavati, pa je šla rada na morje s svojim možem in vzela s seboj malega otroka.

Barkovljanski ribiči, ki so zadnji videli odhajati brezskrbno družbico, pripovedujejo, kako so se mladi pari veselili na gladki morski gladini, se poigravali z morjem, močili noge, se smejali in uživali svež morski zrak po vročem dnevu. Nato sta moška prijela za vesla in odpeljala čoln iz pristana. Bilo je morda nekaj po dvajseti uri in nihče ni slutil, da se pripravlja tako hud vihar. Na morju je bilo še mnogo drugih čolnov, ribiči so bili tudi že na delu. Družbica je verjetno odšla precej daleč, kjer jo je zajel vihar. Večji čolni bolje opremljeni kot «Sardela», so se zatekli v razne pristane na istrski ali italijanski obali. A kam naj bi se zatekla mala «Sardela», saj motor ni deloval, veslača pa si nista mogla kdovekaj pomagati, ko sta morala skrbeti za ženski in malega otroka. Samo morje ve, koliko so morali pretrpeti in kako dolgo so se morali boriti v obupnem boju za življenje, a zaman. Hudo je bilo tudi za njihove svojce, ko so zaslišali močne sunke burje in so zaman čakali povratka svojih dragih. Čakali so jih celo noč in še več dni, glasu o njih pa ni bilo od nikjer. Zaman so jih iskali ribiči in organi javne varnosti po Tržaškem zalivu, ob istrski obali in na italijanski strani. Po skoraj enem tednu je prišla kratka in grenka vest, da so našli le prazen čoln.

Takšne tragedije na našem morju ne pomnimo že dolgo let.

S svojci mladih žrtev sočustvuje vse mesto.

Drago kopanje

Včeraj popoldne je 46-letni Mario Ruzzier iz Ul. Bartoletti 4 javil policiji, da mu je 44-letna Adele Sivia Wein por. Zebochin iz Ul. Baiamonti 7 odnesla 3.000 lir iz denarnice, ki jo je imel v kabini v kopališču «Alla diga». Omenjena ženska je namreč rabila isto kabino in ko se je slačila je zapazila denarnico, v kateri je bilo več tisočakov, vzela pa je samo tri in odšla na kopanje. Ruzzier se je kmalu nato vrnil v kabino in preštel denar. Ko je zapazil primanjkljaj je javil zadevo policiji, ki je zaslišala žensko in jo odpeljala v zapor, saj je vse priznala.

Dober plen v zlatarni

Na preprost, a vendar uspešen način je neki neznanec včeraj dopoldne ukradel za gospodarjevim hrbtom zlato zapestnico vredno 100.000 lir v zlatarni na Korzu štev. 20.

Vstopil je v trgovino in vljudno vprašal zlatarja, če bi mu lahko napravil zlat prstan, nato pa ga je vprašal, naj mu pokaže kakšno budilko. Trgovec je hotel vljudno ustreči želji «kupca», se obrnil in vzel iz nekega predala budilko. Neznanec si jo je malo ogledal in rekel, da se bo vrnil naslednji dan. Ko pa je odšel je zlatar opazil, da je iz izložbenega okna izginila zlata zapestnica, ki jo je verjetno vzel neznani kupec rajši kot budilko.

Pičila ga je kača

Ko je včeraj dopoldne 31-letni Riccardo Picin iz Ul. Calvola 8 kopal neki nasip pri Orehu, kjer je zaposlen pri Seladu, ga je pičila kača v prst leve roke. Njegovi tovariši so kačo ubili, njega pa so z rešilnim avtom takoj odpeljali v bolnico. Ozdravel bo v treh dneh.

Smrtna nesreča

Včeraj ob 17.25 se je 36-letni Edoardo Marini iz Ul. Cereria 14 peljal z lambreto po Trgu Stare mitnice proti Ul. Carducci; v bližini trgovine Donda pa je povozil 67-letno Marijo Rustia iz Ul. Pascoli 31, ki je prečkala cesto na mestu označenem za pešce. Starko je vrglo nekaj metrov po cesti in je nezavestna obležala na tleh. Odpeljali so jo v glavno bolnico in je ob 18.30 umrla, ker je dobila hud pretres možganov.

TELEFONSKE ŠTEVILKE ZA PRIMER NUJNOSTI

Rdeči križ	**366 - 66**
Gasilci	**2 - 22**
Policija	**2 - 23**

Od včeraj do danes

ROJSTVA, SMRTI IN POROKE

Dne 4. avgusta t. l. se je rodilo v Trstu 7 otrok, umrlo pa je 6 oseb.

UMRLI SO: 68-letni Josip Flego, 56-letna Josipina Krasna, 59-letni Viljem Tikal, 86-letna Teresa Maria Mandelič por. Davi, 50-letni Umberto Ciccarelli, 69-letni Antonio Nessi.

PRIHODI IN ODHODI LADIJ

V torek so priplule v Trst sledeče ladje: iz Ravenne it. petrolejska ladja «Fernanda», prazna; iz Benetk holandska ladja «Boreas» s 150 t raznega blaga; iz Gigelli it. ladja «Beneb» s 1600 t raznega blaga; z Reke **jugoslovanska ladja «Lastovo»** s 3 t raznega blaga in 6 potniki; iz Gradeža it. ladja «Grado» s 50 potniki; iz Benetk it. ladja «Sebastiano Caboto», prazna; iz Benetk egiptovska ladja «Ismailia» z 2093 t raznega blaga; iz Barija it. ladja «Citta di Siracusa» s 1866 t raznega blaga in 24 potniki.

Odplule so: proti Reki **jugoslovanska ladja «Bakar»** s 30 potniki; proti Gradežu it. ladja «Grado» s 56 potniki, proti Aragostoli grška ladja «Palmos» z 220 t raznega blaga; proti Malti it. ladja «Adriatico» z 220 t raznega blaga; proti Reki holandska ladja «Boreas» s 300 t raznega blaga; proti Benetkam it. ladja «Beneb» s 1360 t železne rude, proti Patrasu it. ladja «Stadium» s 1300 t raznega blaga.

VREME VČERAJ

Najvišja temperatura 28,3, najnižja 20,9, ob 17. uri 26,9. Zračni tlak 1008,9 pada. Veter severozapadnik 4 km/h, vlaga 65 odst., nebo jasno, morje skoraj mirno, temperatura morja 24,6 stopinje.

NOČNA SLUŽBA LEKARN

INAM, Al Cedro, Trg Oberdan, 2; Picciola, Ul. Oriani, 2; Alla Salute, Ul. Giulia, 1; Serravallo, Trg Cavana, 1; Harabaglia v Barkovljah in Nicoli v Skednju.

IZPRED ZAVEZNIŠKEGA VOJAŠKEGA SODIŠČA

DANES BO IZREČENA SODBA zaradi napada na angleškega oficirja

Obtoženec, ki ga dolžijo, da je sodeloval pri napadu na nekega angleškega vojaškega zdravnika, zanika vsako krivdo

Skupina šovinističnih pobalinov je 18. julija okrog polnoči v Ul. Rossetti zagledala neki jeep angleške vojaške policije in je začela izzivalno žvižgati proti vojakom. Takrat je šel mimo angleški vojaški zdravnik Shaw v civilni obleki, ki je pozval pobaline, naj prenehajo z žvižganjem in sramotenjem vojakov. Ko so spoznali, da je Anglež tudi on, so ga napadli in začeli pretepati. Napadeni oficir je klical na pomoč in na mesto je kmalu prišla policija, ki je začela s preiskavo, da bi izsledila krivce. V ta namen so prijeli 15 oseb, med katerimi je angleški oficir spoznal 20-letnega Maria Fratteja iz Ul. Apiari 15.

Včeraj je Fratte prišel pred zavezniško sodišče. Zanikal je vsako krivdo in je stalno trdil, da on je sicer bil takrat v Ul. Rossetti skupno z dvema njegovima prijateljema, da pa ju je za nekaj časa zapustil, ker si je šel iskat cigarete. Ko se je vračal, tako trdi Fratte, je šel mimo oficirja in je videl, kako sta dva njegova prijatelja bežala, pa je zbežal tudi on. Fratte je izjavil tudi, da je že od daleč zapazil pretepanje in da mu je neki njegov prijatelj, s katerim je bil takrat v Ul. Rossetti, zelo podoben.

Napadeni oficir pa je ponovno izjavil, da je popolnoma gotov in prepričan, da je bil med napadalci Mario Fratte. Javni tožilec je zahteval, naj sodišče spozna Fratteja za krivega in ga obsodi, branilec odv. Franco Presti pa je zahteval, naj ga oprostijo, češ da obstaja utemeljen dvom o krivdi obtoženca. Sodnik Curry je izjavil, da bo zadevo še proučil in da bo izrekel sodbo danes dopoldne.

Iz kolonij v Sloveniji

Odbor za počitniške kolonije v Sloveniji obvešča, da so otroci zdravi in veseli prispeli v Mekinje. Obenem sporoča, da so otroci v koloniji v Škofji Loki vsi zdravi ter pošiljajo staršem prisrčne pozdrave.

PO REŠITVI SUEŠKEGA VPRAŠANJA

Nasserjev Revolucionarni svet čakajo sedaj še težje naloge

Po vseh naravnih zakonih mora kolonializem umreti

Da zahtevata splošna stopnja družbenega razvoja v svetu nasploh, v politično in gospodarsko doslej nerazvitih deželah pa še posebej, določeno revizijo starih klasičnih kolonialnih oblik in metod, ker čedalje bolj dokazujejo svojo neučinkovitost in preživelost, to sta kot prvi dokazali Velika Britanija v Indiji in Holandska v Indoneziji. Pri tem jima ne moramo pripisati nobene posebne zasluge, češ, kako sta demokratični in pravični; nič tega nista s tem dokazali, ampak samo potrdili zgoraj navedeno potrebo, pri čemer bi kvečjemu šlo pohvaliti njuno elastičnost in treznost, s katero sta se znali ogniti usodi, ki bi bila kmalu doletela Francijo v Indokini.

Dokaz, da bi se tradicionalne kolonialne metropole nikdar ne odpovedale svojim v stoletjih pridobljenim in ustaljenim kolonialnim pozicijam in oblikam, če bi jih na to ne prisilila zakonitost objektivnega razvoja, je med drugim tudi težnja na pr. Velike Britanije, da bi vendarle, in to brez izbire sredstev, ohranila ter še naprej uveljavljala te oblike kjer koli bi to bilo še mogoče. Takisto lahko to trdimo tudi za ostale kolonialne države, dasi so tu in tam pokazale, odslej pa bodo čedalje bolj prisiljene pokazati svojo popustljivost v zvezi s tem vprašanjem. Nemogoče bo še kaj dlje ohraniti novo družbeno vsebino, ki nastaja, v starih oblikah, naj si bo kar zadeva vprašanje splošnega stanja v družbenih odnosih, kakor tudi odnose med posameznimi državami, odnosno narodi.

Kolonialna politika Anglije na pr. na Srednjem vzhodu in v Severni Afriki je bila nerazumljiva kratkovidna in konservativna. Spor z Egiptom okrog sueškega vprašanja je že ves čas očitno nakazoval, kako globoko so v angleških političnih predstavnikih zakoreninjene določene politične koncepcije, ki jim ni več mesta v realnem življenju, toda konec konca so se morali tudi Angleži podvreči nujnosti, ki se ji niso mogli ogniti — sklenili so z Egiptom sporazum, s katerim se je prenehala njihova skoro tri četrt stoletja trajajoča nadoblast nad področjem Sueškega prekopa.

Bilo bi enostransko, če bi si pred dnevi sklenjeni anglesko-egiptovski sporazum tolmačili samo kot odpoved Anglije svojim starim kolonialnim metodam in oblikam, ali samo kot uspeh egiptovskega nacionalnega osvobodilnega gibanja, ali bi to pripisovali splošni atmosferi pomirjenja, ki je zavladala po dokaj uspešno zaključeni konferenci v Ženevi.

V času, ko je prišlo do popuščanja v dolgoletni mednarodni napetosti, stoje zapadne dežele vendarle na stališču, da treba odpraviti vse spore, ki ovirajo utrditev tako imenovanega «nesovjetskega sveta». Pri tem morajo velike sile izhajati iz določenih novih postavk v mednarodnih odnosih, ki so se še pred nedavnim skušale ignorirati. Morda je najbolj poučen primer, kako treba v odločenem trenutku nastopiti celo proti lastnim imperialnim interesom, prav sedanji politični razvoj na Srednjem vzhodu in v Severni Afriki. Tako je recimo Anglija, poleg sporazuma z Egiptom, ki je s tem stopil po poresnično neodvisne in suverene države, prisiljena iskati tudi primerno rešitev spora s Saudsko Arabijo okrog vprašanja oaze Buraini, prebivalstvu Cipra pa obljubili novo ustavo.

Na Zapadu so relativno kmalu uvideli, da bo nemogoče urediti odnose v arabskem svetu ter izgraditi solidnem obrambni sistem na Srednjem vzhodu, ne da bi se upoštevala močna nacionalna gibanja v teh deželah. Anglo-egiptovski spor okrog sueškega vprašanja namreč ni predstavljal samo spora, ki je kvaril odnose med Anglijo in Egiptom, ampak je zastrupljal, kakor pravi Dulles «tudi odnose med zapadnimi deželami kot celoto in arabskimi državami.»

Upoštevajoč vse to, se pravi upoštevajoč v prvi vrsti naraščajočo moč nacionalnih gibanj v arabskih deželah, kakor tudi iz teh izhajajoče želje in zahteve, je postalo nujno, da se poišče neka nova osnova, s katere pomočjo bi se ohranile ter utrdile angleške in zapadne pozicije na Srednjem vzhodu. To je bilo mogoče samo v obliki sporazuma in kompromisa s tamkajšnjimi nacionalnimi gibanji, kar se je tudi izrazilo v sporazumu med Anglijo in Egiptom glede sueškega vprašanja, saj se je s tem, kakor je rekel Eden v spodnjem domu, hotelo «obvarovati bistvene britanske interese na tem področju.»

Jasno je, da si je s tem Egipt zelo utrdil svoj mednarodni položaj, vlada polkovnika Nasserja, ki se je polni dve leti brezkompromisno borila za izpolnitev osnovnih egiptovskih nacional. interesov pa je s tem zgodovinskim uspehom visoko dvignila svoj ugled.

Seveda se šele zdaj prične glavno in najnapornejše delo za polkovnika Nasserja. Rešitev vprašanja angleške okupacije sueškega področja je samo eden, dasi najbistvenejši, element za resnično konsolidacijo in napredek Egipta, ki še ves čemi v stoletni zaostalosti. *Prav zdaj, ko je bilo z omenjenim sporazumom odstranjeno s programa egiptovske nacionalne politike eno najdelikatnejših vprašanj, okrog katerega je bilo sleherni trenutek mogoče mobilizirati najširše množice egiptovskega ljudstva, bodo izbruhnila na površje najrazličnejša še nerešena notranja vprašanja socialnega, gospodarskega in drugačnega značaja. Vsa ta vprašanja so doslej nekako potajena ždela v svoji bolj ali manj latentni obliki prav zaradi tega, ker je bilo celotno javno mnenje okupirano ter osredotočeno na ta najvažnejši nacionalni problem, ki je zdaj odstranjen z dnevnega reda. Polkovnik Nasser in njegovi sodelavci bodo morali zdaj, v kolikor bodo hoteli opravičiti zaupanje, ki ga imajo egiptovske množice vanje, v kolikor bodo poleg tega hoteli tudi ostati zvesti svojemu revolucionarnemu programu, posvetiti vso svojo pozornost gospodarskemu in socialnemu razvoju države, hkrati s tem pa tudi popolnejšim demokratičnim oblikam njene notranje ureditve.*

Svet se še ni dobro ovedel od presenečenja zaradi nenadnega sporazuma med Egiptom in Anglijo, ko se nakazuje nova poravnava in ureditev doslej izredno napetega in nevarnega stanja v Tuniziji. Po hudi lekciji, ki jo je Francija kot imperialistična sila prejela v Indokini, pa jo je v zadnji uri potegnil iz hude zagate Mendes-France, se je le-ta odločil, da treba tudi to vprašanje rešiti, tako v korist Francije, kot Tunizije. Saj v resnici nobeno teh vprašanj ni nerešljivo potrebna je pri tem samo obojestranska zavest, da se morajo pri pogajanjih okrog nekega spornega vprašanja upoštevati tako ali drugače vmešavati se drugih. Seveda treba zraven te ugotovitve postaviti besedico «zaenkrat», saj nima Francija v bistvu po nobenem naravnem in človečanskem načelu najmanjše pravice tako ali drugače vmešavati se v notranje zadeve neke druge dežele, ki je v tem primeru Tunizija. Toda, če se hočemo izogniti, da bi se za dokončno pravično rešitev tega vprašanja prelilo kdo ve koliko krvi, potem treba vsa takšna in podobna vprašanja reševati postopno, v skladu z nadaljnjim razvojem pogojev in upoštevajoč stališče obeh partnerjev.

Zahvaljujoč trezni razsoji in realnemu stališču, ki ga je, kakor malo prej glede Indokine zavzel prosvitljeno buržoazni Mendes-France tudi v odnosu do tunizijskega vprašanja, še bolj pa zahvaljujoč dosledni, zagrizeni in nepopustljivi borbi, ki jo tunizijsko ljudstvo že stoletja vodi za svojo neodvisnost in svobodo, je Tunizija končno prešla v prvo fazo svojega osvobajanja — zagotovila si je svojo notranjo avtonomijo, torej osnovo, ki bo na njej v nadaljnjem razvoju lahko zgradilo svojo dokončno suverenost.

Zanimiv je ta proces splošnega preporoda, ki ga je danes čedalje jasneje opaziti v svetu. V obliki vse bolj številnih nacionalnih osvobodilnih žarišč, ki se postopno prižigajo v doslej tlačenih in zaostalih deželah, se nezaustavljivo in neizpodbitno izraža negacija starega, manifestira se prastara težnja ljudstev po enakopravnosti, in to ne samo na področju nacionalnih pravic. Od jugo-vzhodne Azije do Severne Afrike, pa tudi drugod, vsepovsod se tu bolj tam manj jasno izražajo težnje, ki nakazujejo zaton starega in rojstvo novega sveta. Sile, ki se temu upirajo, ker tega ne razumejo ali nočejo razumeti, so same ob sebi zapisane poginu. Kolonializem se je rodil, je živel in še živi, toda novi pogoji in ves razvoj dogodkov govore, da ne več dolgo, ker se je preživel in mora po naravnih zakonih odmreti.

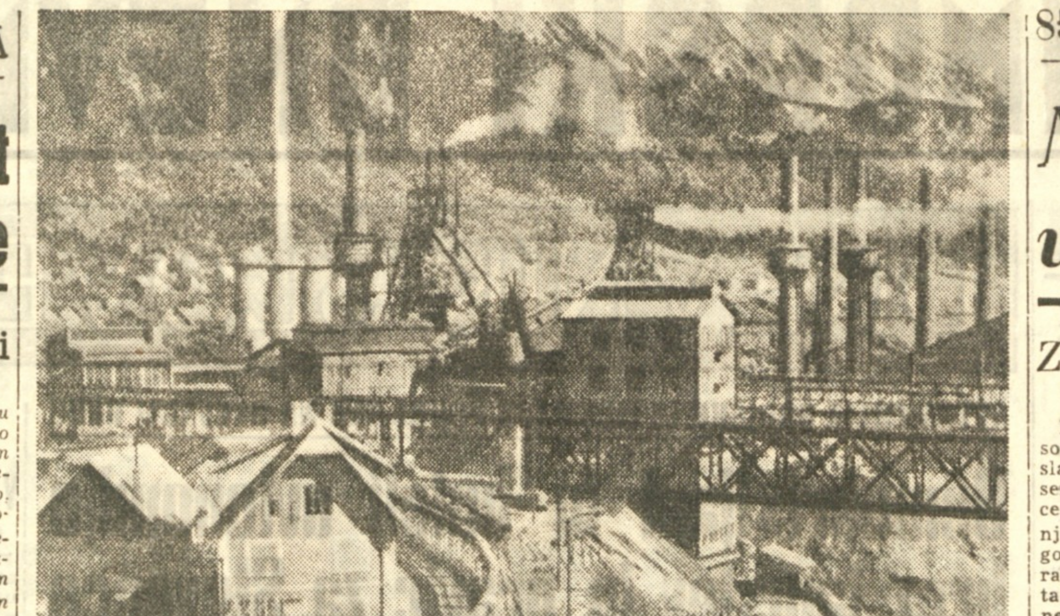

Jeseniška kotlina je vedno zavita v meglo,kajti dim številnih dimnikov železarne se vije noč in dan. Pogled na del plavžev

SLIKA IZZA KULIS AMERIŠKE DIPLOMACIJE

Admiral Radford je nameraval uporabiti atomsko «taktično» orožje

Kronološki pregled diplomatske borbe med Londonom in Washingtonom glede enotnega ali posamičnega vmešanja v indokitajsko vojno - Zaključni komentar francoske uradne agencije AFP o premirju, sklenjenem v Ženevi

(Nadaljevanje in konec)

V luči Churchillovih odkritij dobiva večji pomen tudi ona dokumentacija, ki jo je ob koncu junija, to se pravi, prav v času Churchillovega in Edenovega bivanja v Ameriki objavil «News and World Report». Tu je kronološko prikazano, kar se je dogajalo od 18. februarja do 5. junija in to posebno kar se tiče nameravanega oboroženega vmešanja Amerike in Anglije v Indokini. Uredništvo omenjenega lista poudarja, da je to snov «iz prve roke» in da se nanaša na neke tajne razgovore pred ženevsko konferenco. O atomskem orožju ni tu niti besedice, kljub vsemu temu pa je to zanimivo. Iz tega materiala bomo navedli samo nekaj dejstev:

Dvajsetega marca je prišel v Washington francoski general Ely z namenom, da bi dobil čimprej ameriško pomoč, ker bo sicer Indokina izgubljena. Ko se je Ely vrnil v Pariz, je bila francoska vlada prepričana, da se bo Amerika vmešala v vojno.

29. marca: Dulles je pred «prekomorskimi» novinarji govoril o «skupni akciji» v jugovzhodni Aziji. Ta govor je bil neposreden izraz sklepa ameriškega nacionalnega varnostnega sveta. Ta svet je priporočal Eisenhowerjevi vladi, naj podvzame vse ukrepe, da se prepreči ne samo izguba Indokine, ampak tudi jugovzhodne Azije nasploh.

3. aprila sta Dulles in Radford govorila na tajni seji osmih republikanskih in demokratskih voditeljev v Kongresu. Zamisel za to tajno sejo je dal Eisenhower. Radford je predlagal, naj da Kongres Eisenhowerju pooblastilo za intervencijo v jugovzhodni Aziji. Radford je političnim delavcem prikazal razmere v Indokini. Toda ljudje, ki so tej seji prisostvovali, niso odobrili predloga, da bi se od Kongresa zahtevalo pooblastilo za Eisenhowerja in bili so celo proti temu, da bi se v sporu v Indokini angažiralo ameriško letalstvo. Oni so bili za to, naj se prej prouči vprašanje, ali hoče pristopiti k skupni intervenciji tudi Velika Britanija. Od tega naj bi bilo odvisno, kaj bi storil Kongres.

13. aprila je Dulles odšel v London in nato v Pariz. Bil je na kosilu pri Churchillu in Edenu, katerima je predlagal skupno intervencijo. Angleža nista dala jasnega odgovora. Dulles pa je to tolmačil vendarle kot povoljen odgovor. V Parizu pa so bili za to, da se intervencija čimprej začne.

18. aprila: Dulles se vrača v Washington. Ko je podal svoje poročilo, sta bili Londonu in Parizu poslani vabili na konferenco, na kateri bi se govorilo o intervenciji. Britanski veleposlanik pa je sporočil Dullesu, da britanska vlada na tej konferenci ne bo sodelovala. Treba je počakati, da se ženevska konferenca dokonča in da se tako vidi, kaj bo prinesla. Zaradi tega se je Dulles baje zelo raztogotil. Tako vsaj poročajo ljudje iz njegovega ožjega kroga. Dulles je baje govoril, da so Angleži zadevo sabotirali, pa četudi so prej kazali naklonjenost, do njegovega načrta.

(Kaže pa, da Churchill ni bil nikoli za vmešavanje, predvsem pa ne po razgovoru z admiralom Radfordom, ko je zvedel ono o atomskem orožju).

20. aprila: Dulles je na tajni seji prvakov Kongresa prikazal razmere in britansko «sabotažo».

23. aprila: Dulles je v Parizu. Bidault mu opisuje obupno stanje in ga nagovarja za čim hitrejši poseg. Francozi zahtevajo, naj bi Amerika poslala v akcijo vsaj 500 letal z letalonosilk in s Filipinskih otokov. Dulles je odgovoril, da se kaj takega ne more zgoditi, preden Eisenhower ne dobi pooblastila od Kongresa, ki bi pa bil pripravljen to storiti, če bi se v spor vmešala tudi Velika Britanija. Po tem je Bidault interveniral tudi pri Edenu, zahtevajoč da Churchill in Eden spremenita svoje gledišče in pristaneta na skupno intervencijo. Pri teh razgovorih v Parizu je sodeloval tudi admiral Radford.

25. aprila: Britanska vlada je na svoji seji zavzela negativno stališče in odklonila predlog o takojšnjih razgovorih glede skupne intervencije z Američani.

26. aprila: Eden je v Ženevi rekel Dullesu, da britanska vlada v načelu razgovorov o skupni intervenciji ne odklanja, vendar pa smatra, da še ni čas za to in da je treba počakati na rezultate ženevske konference.

5. maja: V Washingtonu Dulles obvešča voditelje v Kongresu, da je britanski odpor trenutno blokiral načrt o intervenciji v Indokini. Dva dni pozneje je padel Diem Bien Fu.

20. maja: Spor med Washingtonom in Londonom, ki naj bi bil «najresnejši od konca vojne», je prišel na dan. Eden je izvedel iz časopisov, da so med ZDA in Francijo razgovori o intervenciji v Indokini. Eisenhower je dal vedeti, da bi moglo priti do «obrambe azijskega Jugovzhoda» tudi brez Velike Britanije.

Temu sledi še nekaj sporov z enako vsebino, vendar smo glavno že prikazali. Iz tega jasno izhaja sledeče:

Dulles in Radford nista mirovala. Onadva sta poskušala izvesti intervencijo v Indokini po ustavni poti, in sicer tako, da bi Eisenhower dobil za to pooblastilo od Kongresa. Kongres pa je postavil pogoj, da na intervencijo pristane šele tedaj, če bi se v spor vmešala tudi Velika Britanija, zato da bi ne bila Amerika vpletena sama. Mnenje samega Eisenhowerja o vsem tem pa ni povsem jasno. Če upoštevamo to, kar je sedaj Churchill povedal, bi mogli sklepati, da se je Eisenhower nagibal k Dullesovi in Radfordovi ideji in da je v drugi polovici junija moral Churchill pohiteti v Washington samo zato, da bi preprečil zlo. Sicer ni jasno, kako bi Eisenhower, Dulles in Radford, če so bili pripravljeni ne samo ameriško intervencijo, zadevo uredili s Kongresom. Postavlja se namreč vprašanje, ali je bil Kongres na to že «prepariran».

Kot kaže in kot izhaja iz njegove izjave, je Churchillu uspelo ustaviti Eisenhowerja sredi poti, to se pravi, pripraviti ga do tega, da je Dullesu in Radfordu stopil nekoliko na prste, in to ne samo glede na atomsko orožje, ampak glede na celotno zamisel o inteveniciji v Indokini.

Sicer še ni vse jasno, vendar lahko trdimo, da je to zelo važna stran novejše zgodovine. Kar se tiče vojne in miru v Indokini, in kar se tiče tudi drugih večjih dogodkov, so Angleži imeli zelo važno vlogo.

Onemogočenje ameriškega vmešavanja (kar naj bi bila Churchillova zasluga) se je brez dvoma pozitivno odražalo in to v več smereh. Oslabljena je bila ameriška nepopustljivost, hkrati pa je popustila tudi nasprotnikova trma. Oslabljen je bil Laniel-Bidault-Plevenov režim v Parizu, ki je s tem izgubil glavni adut in moral prepustiti oblast uvidevnejšemu Mendes Franceu, ki je na vsak način hotel priti do sporazuma v Indokini. Vse to je povezano z nameravanim ameriškim posegom v Indokini ali bolje s preprečitvijo tega posega.

Po sporazumu v Ženevi je francoska uradna agencija AFP v svojem komentarju iz Washingtona pisala med drugim tudi sledeče:

«Pristaši oboroženega vmešavanja v Indokini so obmolknili. Takih pristašev je bilo v Pentagonu vedno, toda med njimi je bil tudi admiral Radford, ki je predsednik skupnega generalštaba. Ti so prepričani, da je indokitajsko premirje samo odložitev vojne in da se bo ta nadaljevala še preden minejo tri leta.»

Tri leta miru prav gotovo niso mnogo, vendar nekaj je le in v teh treh letih pride lahko do mnogo večjih sprememb v svetovni politični situaciji.

85-LETNICA VELIKIH JESENIŠKIH ŽELEZARN

Nad osem milijard dinarjev vloženih v nove investicije

Zakaj je bil kolektiv odlikovan z Redom dela 1. stopnje

Preteklo soboto in nedeljo so imele Jesenice vrsto proslav, na katerih je poleg jeseniških delavcev in prebivalcev, poleg prosvetnih društev, njihovih pevskih zborov in godb sodelovalo dejansko skoraj vse ljudstvo gornjega kota Gorenjske. To ni nič čudnega saj je ves ta predel Gorenjske dejansko povezan s tem zares velikim obratom.

Kaj pa so pravzaprav proslavljale Jesenice? V okviru teh proslav je bila proslava 85. obletnice obstoja jeseniške železarne kot velikega obrata, nadalje 25-letnica proglasitve Jesenic za mesto, dalje občinski praznik na spomin prvih dveh jeseniških železarjev, si sta padla 1. avgusta 1941. leta v borbi proti nacističnemu okupatorju. Kot vidimo je bila proslava zares zgoščena. Preden pa govorimo o sedanjih Jesenicah, bi bilo dobro spregovoriti tudi nekoliko o njihovi zgodovini.

Leta 1869 je skupina ljubljanskih kapitalistov - mlinarjev kupila propadajoče jeseniške plavže, da bi tako investirala svoj denar v podjetje, ki bo dajalo večji dobiček. Tega so se ljubljanski kapitalisti nadejali, pa četudi je tedaj vladala v železarski industriji precejšnja kriza. Zato so za 600.000 goldinarjev strnili v Kranjsko industrijsko družbo propadajoče plavže in fužine na Stari Savi na Jesenicah, katerih lastnik je bil fužinar Rudolf Ruard, nadalje propadajoči plavž na Javorniku in železarsko industrijo v Bohinju in Radovni, ki sta bili last naslednikov nekdanjega fužinarja in zgodovinarja barona Žiga Zoisa.

Toda tudi to spada že v novejšo zgodovino Jesenic, kajti po starih zapiskih je bilo fužinarstvo na Gorenjskem oziroma v okolici Jesenic razvito že pred približno tisoč leti pred našim štetjem. In ta obrt se je nadaljevala vse do prihoda Rimljanov v naše kraje in nato do prihoda Slovanov saj so v raznih grobovih iz osmega stoletja našli predmete iz železa, kar je dokaz, da so tudi stari Slovani že znali izdelovati železo.

Pozneje se je železarstvo na Gorenjskem še bolj razvilo, posebno v XI. stoletju. Poljansko dolino, Bled, Bohinj in tamkajšnja nahajališča železa so nato dobili v last briksenski škofje. In tedaj se je železarstvo na Gorenjskem tako razširilo, da je mogočilo obrtno obdelovanje železa, kar je posebnost posameznih vasi Gorenjske še danes. V svoji knjigi «Slava vojvodine kranjske» iz leta 1689 piše Valvazor, da je orožje, katero so izdelovali na Stari Savi na Jesenicah, «rado pilo turško kri». To pomeni, da so tedaj izdelovali na Gorenjskem meče za vojsko proti Turkom. Nato se železarstvo še nadalje razvija dokler ne pride do hude krize, ko so razen bivših fužin na Stari Savi in Javorniku, ki danes tvorita železarno Jesenice in fužine v Kropi, kjer je današnja žebljarska zadruga «Plamen», v letih od 1890. do 1900. vse ostale fužine propadle. Jeseniške fužinarje pa je pred popolnim propadom rešila kakovost njihovih izdelkov, ki so kljub ostri konkurenci vendarle našli dovolj tržišča v Severni Afriki in na Bližnjem vzhodu.

Bivša Kranjska industrijska družba, ki je kupila plavže od Viktorja Ruarda in naslednikov barona Žige Zoisa, se je držala načela, da se moderni plavži gradijo tam, kjer je čim cenejši transport železne rude in zato je v letih od 1897 do 1903. zgradila kot svojo filialo naše plavže v Skednju. Na Stari Savi na Jesenicah in na Javorniku pa je v istem obdobju pogasila in podrla zadnja dva plavža na oglje, kakršnih je bilo še komaj 30 let prej na Gorenjskem kar 9.

Skedenjski plavži so tako postali nova metalurška industrija, Jesenice pa stranski obrat.

Nova razmejitev po prvi svetovni vojni je odrezala Skedenj od Jesenic in Jesenice so bile primorane začeti takorekoč znova. Dne 22. oktobra 1937 je na Jesenicah spet zagorel plavž, v katerem se je zopet topila domača ruda. Vendar pa ne ona izpod Golice ampak mnogo boljša ruda iz Bosne. Tri leta pozneje pa je na Jesenicah zagorel še drugi plavž.

V stari Jugoslaviji je jeseniška železarna dajala nad polovico celotne jugoslovanske proizvodnje jekla. Tako so na primer leta 1939 proizvedli na Jesenicah 53 odst. vse jugoslovanske proizvodnje jekla. Železarna pa je istega leta zaposlovala 3882 delavcev. Sledila je nato druga svetovna vojna in z njo vse one spremembe, ki jih je prinesla narodnoosvobodilna borba in socialistična revolucija. Po drugi svetovni vojni in po podružabljenju jeseniške železarne se je delo začelo v mnogo večjem obsegu.

Število delavcev, ki jih zaposluje danes jeseniška železarna je mnogo večje od predvojnega saj šteje delovni kolektiv železarne 6405 delavcev in nameščencev. Po kvalifikacijah je od članov delovnega kolektiva Železarne lansko leto bilo 561 visokokvalificiranih, 3463 kvalificiranih, 1842 polkvalificiranih in 539 nekvalificiranih. Ta delovni kolektiv je ustvaril v istem letu več ko 6 milijard 666 milijonov dinarjev akumulacije in raznih skladov, njegov fond za svobodno razpolaganje pa je presegel 430,000.000 dinarjev. Kolektiv železarne je ustvaril za skoraj 925,000.000 dinarjev plačnega fonda; povprečni zaslužek pa je znašal 10.257 dinarjev mesečno.

Investicijska dejavnost železarne je bila od leta 1947 naprej zelo obilna. V tem času je bila postavljena 15-tonska električna peč, strugarna lingotov, valjarna 2400 s priključenimi objekti in celotnimi strojnimi napravami vključno adjustažne naprave, rekonstruirani sta bili dve visoki peči, zgrajeni cowperji s strojnico, postavljena 6. Siemens-Martinova peč, elektrificirana težka proga, zgrajena kisikarna na Javorniku in daljnovod Javornik-Jesenice, dve trafo-postaji na Javorniku itd. Poleg tega so bili nabavljeni stroji, urejene higienske naprave itd. Skupno je bilo za vse te nove objekte investiranih več ko 4.608.000.000 dinarjev. Kapitalna izgradnja železarne Jesenice pa se še vedno nadaljuje. Gradijo pražilno peč štev. 2, halo za praženec, čistilec plina, podaljšek jeklarne, kotlarno, MC Sava, industrijski vodovod, parni kotel na Javorniku in razne druge objekte. Vrednost teh del je na zaključku lanskega leta znašala skoraj 2.653.000.000 dinarjev.

Vzporedno s kapitalno izgradnjo so bila precejšnja sredstva investirana tudi v družbeni standard. V obdobju 1947-1953 je za družbeni standard bilo na Jesenicah investiranih skoraj 407 milijonov dinarjev. Na Plavžu je bilo zgrajenih 7 stanovanjskih blokov, na Koroški Beli 13 štiristanovanjskih hiš, zgrajene so bile stanovanjske kolonije Straža in Borovlje, montažne barake pod Mežakljo, 19 montažnih hišic, Kadrovski dom, Samski dom, izvršene so bile razne adaptacije stanovanj, nabavljeni so bili avtobusi itd. Delo na izgradnji objektov družbenega standarda se nadaljuje in sedaj gradijo 7 stanovanjskih blokov, za katere je že do konca 1953. leta bilo izdanih več ko 364 milijonov dinarjev.

Od leta 1947 do konca 1953. leta je torej za kapitalno izgradnjo železarne bilo izdanih več ko 7.263.000.000 dinarjev, za objekte družbenega standarda pa nad 771 milijonov dinarjev. Vzeto skupaj da to zares impozantno vsoto, ki presega 8.034,000.000 dinarjev.

Železarna Jesenice predstavlja vrednost, ki bi, izražena v dinarjih, dosegla astronomske številke. Vendar pa največja vrednost Jesenic niso impozantne tovarniške naprave, temveč ljudje, ki z njimi upravljajo. Jeseniški kovinar ljubi svoje delo in je zato tudi zares mojster svojega poklica. Dober del delovnega kolektiva železarne predstavlja že tretje ali celo četrto pokolenje, katero daje svoje najboljše moči na delu v železarni, ki proizvaja tako zelo potrebne železne in jeklene izdelke. Železarna Jesenice je pravi gigant — tako po svojih strojih in napravah, kakor tudi po svojem skoraj 6500-članskem kolektivu.

Kaj čuda torej, da se je proletariat, ki ima tako dolgo tradicijo, tudi v najhujših dneh svoje zgodovine, v času nacistične okupacije, zavedel svoje dolžnosti. Komunistična partija, ki jo je bil režim stare Jugoslavije tako rekoč zdesetkal, je bila leta 1941. vendarle tako močna, da je potegnila za seboj v borbo skoraj vse jeseniške delavce. Že prve dni okupacije se je začel organiziran odpor. Osnovane so bile čete in nato odredi. Že 1. avgusta 1941 so bile prve borbe z okupatorjem. In te borbe so se nadaljevale vse do osvoboditve in zmage socializma. Na vsak način pa so te borbe zahtevale tudi veliko žrtev, saj so same razmeroma male Jesenice dale 157 padlih borcev, 84 talcev in 218 izseljenih družin. Te številke najbolj nazorno pričajo, da je bil jeseniški proletariat zaveden in dosledno borben in zato tudi danes, ko je po delavskem svetu prevzel upravo železarne v svoje roke, dela z vso tisto vnemo, ki ga odlikuje. V priznanje za to pa je predsednik jugoslovanske republike Tito tudi odlikoval kolektiv jeseniške železarne z Redom dela 1. stopnje.

UNIVERZITETNI PROFESOR DR. VLADIMIR MURKO

O valorizaciji v Slovenskem Primorju priključenem k Jugoslaviji

V ljubljanski strokovni reviji «Ekonomska revija» smo zasledili članek, ki ga je napisal univerzitetni prof. dr. Murko in ki obravnava vprašanje usklajevanja valutne in gospodarske vrednosti Slovenskega Primorja v celotno jugoslovansko gospodarsko celoto. Ker menimo, da bo članek marsikoga zanimal, ga v celoti objavljamo:

Vsaka globlja valutna reforma zahteva prilagoditev gospodarskih številk novi vrednosti denarne enote, da bi gospodarstvo dobilo zopet primerno računsko in bilančno podlago. Temu namenu služi valorizacija osnovnih ali tudi obratnih sredstev. Po osvoboditvi sta bili na ozemlju FLRJ izvedeni dve valorizaciji; prva v l. 1945-46, druga valorizacija osnovnih sredstev pa lani. Poleg teh je treba prikazati še tretjo revalorizacijo, ki je bila izvedena v l. 1948 na bivšem italijanskem ozemlju, priključenem po mirovni pogodbi z Italijo dne 15. septembra 1947 deloma LR Sloveniji, deloma pa LR Hrvatski, in ki je skoraj pozabljena, dasi je prav zanimiva; saj se je nanašala na najširši krog vrednot in obveznosti, ki so se do tedaj vodile v povsem tuji veljavi.

Vzrok, zakaj se je o tej valorizaciji tako malo pisalo, je predvsem v tem, ker je bila v zveznem Uradnem listu objavljena uredba o izvedbi valorizacije na ozemlju, priključenem po mirovni pogodbi z Italijo k FLRJ (Ur. l. št. 99 z dne 13. novembra 1948), ki je le načelnega pomena, v nobenem dostopnem uradnem listu pa nista izšli mnogo podrobnejša odredba zveznega finančnega ministrstva o postopku za izvedbo valorizacije na priključenem ozemlju z dne 4. novembra 1948, št. 39.779 niti navodilo istega ministrstva za izvršitev odredbe o postopku za izvedbo valorizacije na priključenem ozemlju z istega dne št. 39.778. Vendar je izdal vsaj Finančni zbornik kot posebno izdajo svojo številko 44a z dne 25. novembra 1948, vsebujočo Predpise za izvedbo valorizacije na priključenem ozemlju na osmih straneh, katere njegovi naročniki izven Primorske niso prejeli, temveč je bila tiskana le v manjši nakladi za interesirana podjetja v Slovenskem Primorju. Ministrstvo financija NR Hrvatske je izdalo posebno brošurico Propisi o valorizaciji na području pripojenom teritoriji FNR Jugoslavije po ugovoru o miru sa Italijom, ki je nekaj obsežnejša (13 str.) saj obsega tudi predpise o zamenjavi denarja in preračunavanju obveznosti v dinarje.

Predvsem so morala vsa podjetja na dan po poteku roka za zamenjavo denarja preračunati vse obveznosti v dinarje po tečaju 30 dinarjev (cona B) oziroma 15 din (cona A) za 100 lir ter voditi dalje vse poslovne knjige v dinarjih. Ker pa so bile tako dobljene bilance vrednosti nerealne, se je pokazala potreba po valorizaciji; slednja se je nanašala na

a) vse investicije, ki so postale sestavni del aktiv podjetja pred opravljeno zamenjavo denarja. Za investicije so šteli: nepremičnine, stroje in strojne naprave vseh vrst, orodje, živi in mrtvi inventar, koncesije, patente, licence in podobne pravice;

b) vse zaloge surovin, materiala, nedogotovljene proizvodnje, polizdelkov in blaga po stanju dne 21. septembra 1947, kolikor izkazane cene niso ustrezale predpisanim nižjim enotnim oziroma odobrenim cenam;

c) vse lastne vire sredstev (glavnico v sklade) in računa uspeha (računa dohodkov in izdatkov).

Najbolj zanimiva je valorizacija investicij pa tudi lastnih sredstev. Predvsem so ugotovili v podjetjih osnovo za amortizacijo kot sestavni del aktiv, t.j. ocenjeno vrednost v lirah takšnih novih investicij na dan 9. junija 1940, ko je bil tečaj lire še normalen, vendar obračunano po tečaju 220 dinarjev za 100 lir, namesto 30 oziroma 15 dinarjev, kolikor bi bilo ustrezalo zamenjalnim tečajem. To osnovo so po potrebi sorazmerno znižali za zmanjšano vrednost investicij zaradi vojnih poškodb ali zaradi spremenjenih gospodarskih razmer. Kot spremembo so šteli tudi delno demontiranje podjetij ali odstranitev bistvenih delov, zaradi katerega je postala investicija neuporabna ali manj uporabna. Do takega protipravnega demontiranja je prišlo največ pred odhodom angloameriških zasedbenih čet iz cone A, predvsem v Pulju. Tako je bila povzročena Jugoslaviji znatna škoda, saj številna podjetja niso bila več sposobna za obratovanje. V teh primerih so ocenili investicijo po sedanji vrednosti materiala (po odbitku stroškov raznašanja) oziroma po njihovi «sedanji» uporabni vrednosti.

Investicije v koncesijah, patentih, licencah in podobnih pravicah so cenili po vrednosti njihove mogoče uporabe po 1. januarju 1948. Posebni predpisi so urejali ocenjevanje investicij, ki so v tujini, a pripadajo podjetjem na priključenem ozemlju.

Po ugotovitvi aktivnih postavk so vnesla podjetja v pasiva amortizacijo, ki naj bi ustrezala stopnji obrabe investicij. Pri carinah, ki jih računajo od bruto teže in tem so morala podjetja oceniti najprej čas dosedanje dejanske uporabe objekta in glede na normalni rok odpisovanja podobnih objektov ugotoviti ustrezni znesek odpisa od ocenjene osnove. Popolnoma odpisani objekti so obdržali pri tem spominsko vrednost 1 din, dasi so morda še imeli večjo vrednost. Po navodilu se odpišejo ob normalni uporabi: industrijske zgradbe iz čvrstega materiala v celoti v 33 letih svoje uporabe, stanovanjske zgradbe v 50, stroji in strojne naprave v 10, specialni stroji v 6, orodje v 2-4, tovorni avtomobili v 4-5 letih itd. Ti roki so lahko bili tudi krajši v primeru intenzivnejše uporabe (n. pr. dela v več izmenah).

V praksi so podjetja ocenjevala investicije s pomočjo prvotnih nabavnih vrednosti, kolikor so bile še znane po knjigovodskih podatkih, in po novejših cenikih raznih strojegradniških podjetij in trgovin iz časa okrog l. 1946, upoštevajoč odpise in omenjene izredne okoliščine. Investicije, ki so zaradi stopnje obrabe ali izpremenjenih gospodarskih razmer zgubile popolnoma svojo uporabno vrednost, so ocenili po njihovi «sedanji» dejanski vrednosti.

Obsežni predpisi so urejali ugotavljanje najrazličnejših italijanskih, jugoslovanskih in drugih državnih in zasebnih vrednostnih papirjev v raznih veljavah. Razlikovali so terjatve v metro-lirah in v B-lirah ali jugo-lirah ter v predvojnih dinarjih in v dinarjih FLRJ, za druge valute pa so bili določeni preračunski tečaji po tabeli, ki je vsebovala 21 pomembnejših veljav.

Dobljene zneske so morala podjetja vnesti najprej v prehodno stanje podjetja, sestavljeno po stanju z dne 21. septembra 1947, na to pa še v bilanco za leto 1947 (valorizacijsko bilanco). Tudi vire lastnih sredstev podjetja (glavnico in sklade) so valorizirali po izkazanem stanju na dan 21. septembra 1947 po zamenjalnih tečajih in vnesli v valorizacijsko bilanco.

Valorizaciji so bila zavezana vsa podjetja, ki so morala voditi poslovne knjige po predpisih, veljavnih na priključenem ozemlju do 21. septembra 1947. Posebni predpisi so veljali le za zavarovalnice glede na uporabo valorizacijskega presežka za povečanje matematičnih rezerv ter rezerv za izplačilo nastalih, a še nelikvidiranih škod iz življenjskih zavarovanj.

Zanimiva je še usoda morebitnega presežka, ki se izkaže po izvedeni valorizaciji investicij, lastnih virov sredstev in preračunanju obveznosti in terjatev iz lir v dinarje.

Predvsem so porabili valorizacijski presežek v temle vrstem redu:

1. za kritje poslovnih zgub in vseh primanjkljajev, ki se pokažejo v valorizacijski bilanci na dan 31. decembra 1947 po preračunanju vseh sredstev in virov sredstev v dinarje FLRJ;
2. za sorazmerno dopolnitev virov sredstev (glavnice in skladov) do zneska teh virov sredstev, s katerimi so podjetja razpolagala v lirah na dan 19. junija 1940, obračunanih po tečaju 220 din za 100 lir;
3. morebitni ostanek se izkazuje posebej v bilanci kot «presežek» valorizacije. Način uporabe tega presežka naj bi

(Nadaljevanje na 4. strani)

ZAPOSTAVLJANJE AVSTRIJSKE MANJŠINE V ITALIJI

Ka kor piše časopis «Salzburger Nachrichte» avstrijska vlada ponovno proučuje razmere v Južni Tirolski. Zastopniki te pokrajine so poslali svojčas avstrijski vladi spomenico, v kateri navajajo, da je prebivalstvo Južne Tirolske, ki govori nemško, izključeno iz javne uprave, čeprav ima po pariškem sporazumu o avtonomiji te pokrajine pravico do zastopstva v upravi. V spomenici navaja tudi, da italijanske oblasti naseljujejo v Južni Tirolski prebivalce iz južnih italijanskih pokrajin.

Na uradnem avstrijskem mestu izjavljajo, da so odgovorni vladni organi stalno ukvarjajo s položajem avstriskega prebivalstva v Južni Tirolski in da vlada to vprašanje rešuje po diplomatski poti.

Po italijanskih trditvah je prišlo do takega položaja, ker je med južnimi Tirolci, ki govore nemško, «premalo ljudi, ki bi bili pripravljeni stopiti v javno službo in ker vlada med njimi izrazita nenaklonjenost do upravne službe».

Avstrijski politični krogi pa poudarjajo, da italijanske oblasti mnogim južnim Tirolcem odrekajo državljanstvo, državljanom, ki so končali šole izven Italije, pa ne priznavajo fakultetnih diplom. Na natečajih za javne službe imajo po trditvi avstrijskih političnih krogov prednost Italijani.

TRST, četrtek 5. avgusta 1954

VREME Vremenska napoved za danes: Jasno vreme z delnimi pooblačitvami v popoldanskih urah. — Včerajšnja najvišja temperatura v Trstu je bila 28.3 stopinje; najnižja pa 20.9 stopinje.

PRIMORSKI DNEVNIK

RADIO Opozarjamo vas na sledeče oddaje: **Jug. cona Trsta:** 17.30: Pesmi in plesi jugoslovanskih narodov. — **Trst II.:** 20.05: Schumanove skladbe. — **Trst I.:** 11.45: Operna glasba. — **Slovenija:** 18.00: Radijska igra - Carlo Goldoni: Primorske zdrahe.

ŠPORTNI DNEVNIK

SKORAJ KOLESARSKI ŠKANDAL V ŠVICI

Švicarji ne nastopajo - v Švici

Mogoče letos zadnjič švicarska etapna dirka
Na Touru so Švicarji zaslužili čez 9 milijonov

ZENEVA, 4. — Švicarsko moštvo na Tour de France je prejelo največje število nagrad, bodisi etapnih, gorskih itd. Od 38 milijonov frankov, ki so jih stavili organizatorji na razpolago, so Švicarji sami odnesli 9.020.000 fr.

Obenem pa prihaja druga, manj vesela vest za švicarsko kolesarstvo. Medtem ko je že objavljeno, kdo vse se bo udeležil švicarske etapne dirke, morajo Švicarji žalostno ugotavljati, da to ne bo švicarska dirka. Njihovi štirje «velikiž»: Koblet, Kuebler, Schaer, Clerici se dirke ne bodo udeležili. Izgovorov imajo dovolj: utrujenost, rane, potreba, da se vzdrže v formi pred svetovnim prvenstvom itd. Toda v Švici ni nikaka skrivnost več, da se prvakom, ki so pobrali več milijonov v lirah in frankih na Giru in Touru sedaj ne ljubi nastopati še na švicarski dirki, ki je finančno mnogo bolj skromna.

Švicarska kolesarska zveza je poudarila — ne da bi koga posebej imenovala — da se bodo mogoče tisti, ki so svojo udeležbo odrekli, še premislili. Obenem je izrazila upanje, da mogoče vendar ne bodo preutrujeni tudi za svetovno prvenstvo, ko morajo preveč nastopati po kolesarskih prireditvah, ki jih organizirajo sedaj prireditelji Toura. Pokazala pa je tudi na možnost, da se v bodoče švicarska etapna dirka več ne bi prirejala.

Belgijski kolesarji na svetovnem prvenstvu

BRUSELJ, 4. — Odbor za sestavo belgijske kolesarske reprezentance na svetovnem prvenstvu je že določil reprezentante. Za Belgijo bodo tekmovali.

Diletanti:

Brzinska vožnja: De Bakker, Leemans, Wauters. — Rezerve: Maertens, Stephan Guerlache.

Zasledovanje: Van Costende, Wouters. — Rezervi: Peeters, Hoevenaers.

Cestna vožnja: Bora, Deblaere, Dewite, Fourneau, Lyten, Olimbrandt, Proost, Saelens, Gentil, Schroeders, Schepens, Van Aerdt, Van Cauter, Van Meenen; končno bo šest dirkačev določenih v Solingenu.

Profesionalci:

Brzinska vožnja: Emile Gosselin, Leo Buyst.

Zasledovanje: Depape, Raphael Glorieux. — Rezervi: Gielen, De Beuckelaere.

Srednjeprogaši: Adolphe Verschueren, Willy Michaux.

Cestna vožnja: Brankart, De Bruyne, Decock, Impanis, Ockers, Schotte, Van Genechten, Van Looy. — Rezerve: Devalck, Schils, Van Herckhove, Zagers.

Francoska reprezentanca za Solingen

PARIZ, 4. — Sestavljalci francoske kolesarske reprezentance za svetovno prvenstvo bodo morali izbirati iz sledečih 25 kolesarjev, ki so se prijavili za svetovno prvenstvo:

Duponto, Geminiani, Forlini, Bernard Gauthier, Bauvin, A. Canavese Varnajo, Darrigade, Forestier, Diot, Anastasi, Caput, Anquetil, Molineris, Remy, Robic, Lauredi, Teisseire, A. Rolland, Mallejac, Deledda, Desbats, Jean Bobet, Bergaud, Louison Bobet.

Od teh 25 bo samo 12 izbranih in od 12 jih bo samo 8 nastopilo.

Jugoslovanski vaterpolisti za evropsko prvenstvo

Posebna komisija Plavalne zveze Jugoslavije je določila državno mladinsko waterpolo-reprezentanco za mednarodno tekmo z Avstrijo, ki bo na Dunaju 7. in 8. avgusta, v naslednji postavi: Pahorič, Štampalija (Primorje), Katušič, Orlič (Jug), Žuželj, Ježina (Mladost), Arneri (Korčula) in Roje (Jadran, Split).

Določeni so tudi kandidati za državno waterpolo-reprezentanco na evropskem prvenstvu v Torinu: vratarji: Kovačič, Amšel, Ježina I., Sarenac; branilci: Bakašun, Štakula, Cipci, Aranicki, Kačić; krilci: Vuksanovič, Kurtini, Ivkovič, Žuželj, Arneri, Šiljak, Roje; napadalci: Ježič, Radonič, Brainovič in Brankovič.

Znani plavalec Branko Žižek, član A. S. Roma, kjer igra tudi v waterpolo-moštvu, je izzval s pismom v listu «Lo Sport del Mezzogiorno» zmagovalca v plavanju na progi Capri — Neapelj Mareia Hassana Hammada, da se preizkusita na isti progi katerikoli dan po 8. avgustu, ko se bo končalo italijansko prvenstvo v vaterpolu. Žižek trdi, da je sposoben preplavati 33 km od Caprija do Neaplja v boljšem času, kot ga je postavil Egipčan (10 ur 42 sekund).

S PRVEGA DNE DVOBOJA NORVEŠKA - MADŽARSKA

Szentgali 1:49 na 800 m

Včeraj smo objavili rezultate drugega dne lahkoatletskega dvoboja Norveška - Madžarska. Vendar je vredno objaviti tudi rezultate prvega dne, med katerimi zlasti blesti madžarski novi rekord na 800 m, rezultat v metu kladiva, kopja, 110 m in 3000 m ovire.

200 m: 1. Adamik (M.) 22"1; 2. Marstreen (N.) 22"2.

800 m: 1. Szentgali (M.) 1'49" (nov madž. rek.); 2. Boysen (N.) 1'49"1; 3. Barkanji (M.) 1'50"1; 4. Sarto (N.) 1'52"4.

5000 m: 1. Garay (M.) 14'19"; 2. Szabo (M.) 14'19"; 3. Egge (N.) 14'28"; 4. Kjersen (N.) 14'43"8.

110 m ovire: 1. Olsen (N.) 14"5 (nov norv. rek.); 2. Borgersen (N.) 14"8; 3. Petzar (M.) 14"9.

3000 m ovire: 1. Roznyi (M.) 8'52"4; 2. Larsen (N.) 8'57"2 (nov norv. rek.); 3. Apro (M.) 9'13"4; 4. Gaasenyr (N.) 9'20"4.

Višina: 1. Gundensen (N.) 1.90 m; 2. Holand (N.) 1.80.

Troskok: 1. Bolyki (M.) 14.91 m; 2. Rypdal (N.) 14.78; 3. Papp (M.) 14.54.

Kladivo: 1. Strandli (N.) 59.90; 2. Csermak (M.) 59.06; 3. Nemeth (M.) 55.50.

Kopje: 1. Danielsen (N.) 70.75; 2. Krasznai (M.) 69.02; 3. Oeverland (N.) 59.87; 4. Lukacs (M.) 59.15.

4 x 100: 1. Madžarska 41"2; 2. Norveška 42".

NEW YORK, 4. — Livio Minelli (srednjelahka kategorija) je bil včeraj zvečer premagan po točkah v 10 rundah. Premagal ga je Frankie Fernandez s Honolula.

ITALIJANSKO PRVENSTVO V HOKEJU

Triestina v vodstvu

SOBOTNI REZULTATI:

Brescia: Triestina - Brescia 2 - 0.

Modena: Monza - Amatori 7 - 6.

Milan: Ferroviario - Pirelli 5 - 3.

Trst: Edera Novara 13 - 2.

Italijansko državno prvenstvo v hokeju na kotalkah je v soboto prišlo do 7. kola ali do polovice prvenstvenega tekmovanja. V soboto so vsa tri tržaška moštva zmagala in so trenutno tudi vsa tri med prvimi štirimi, Triestina pa celo na čelu lestvice. Na lestvici sledi Triestini takoj Monza, vendar pa bi bilo treba tu lestvico popraviti, kajti tekma med Monzo in Novaro ni bila potrjena. Vendar predpostavljamo, da bo tudi pri ponovitvi zmagala Monza, tako da imamo lepši pregled stanja po prvi polovici.

Vsekakor bo prihodnjo soboto glavna privlačnost prvenstva v Trstu z dvema tekmama: derby Ferroviario - Triestina in Edera - Monza.

LESTVICA:

Triestina	7	6	0	1	39	15	12
Monza	7	5	1	1	46	31	11
Ferroviario	7	4	0	3	37	27	8
Edera	7	2	3	2	43	41	7
Amatori	7	3	0	4	30	33	6
Pirelli	7	2	2	3	29	34	6
Novara	7	2	0	5	30	41	4
Brescia	7	0	2	5	16	48	2

DNEVNIK SLOVENCEV V ITALIJI

AVTONOMIJA GORIŠKE IN VIDEMSKE POKRAJINE NA DNEVNEM REDU

Demokristjani bi hoteli avtonomijo brez jamstev in pravic za Slovence

V goriškem občinskem svetu so svetovalca Socialistične fronte Slovencev imenovali izdajalca, kadarkoli je zahteval izpolnitev člena 116 italijanske ustave

Na precej nevažnem mestu je včeraj «Giornale di Trieste» na svoji goriški strani objavil vest o zborovanju krščanske demokracije, ki je bilo v torek zvečer v Gradiški in katerega se je udeležilo približno 50 oseb, med njimi člani pokrajinskega odbora KD iz Gorice ter nekateri župani. Zborovanje je bilo posvečeno vprašanju avtonomije v Furlaniji in Julijski krajini, oziroma v videmski in goriški pokrajini. V razpravi je najprej spregovoril dr. Catullo iz Vidma, ki je povedal, kaj misli o avtonomijah v Sicilji v Dolini Aoste in Južni Tirolski. Med drugimi je govoril tudi Avgusta Gead, ki je zahteval razširitev študijske komisije za proučitev pokrajinskih avtonomij. Končno je spregovoril goriški sindikalist CISL dr. Cian, ki se je povoljno izrazil o zborovanju in prikazal delo, ki ga je opravila v zvezi z vprašanjem avtonomije v Furlaniji in Julijski krajini demokristjanska stranka v goriški pokrajini.

Medtem ko je bila avtonomija za naše kraje od leta 1947 pa skoraj do danes, za demokristjane kot nekaka prepovedana stvar, o kateri se ni smelo pisati v časopisju še manj pa govoriti v občinskem svetu v Gorici; medtem ko so vse one, ki so zagovarjali mišljenje, da je treba ostvariti obljubo, dano goriškemu, furlanskemu in beneškemu prebivalstvu v ustavi, proglašali za izdajalce in člane pete kolone, pa smo v zadnjem času priča večjemu številu sestankov demokristjanskih prvakov v Vidmu in sedaj v Gradiški, da proučijo vprašanje avtonomije. To se je opazilo potem, ko je začelo kazati, da gre tržaško vprašanje h koncu, pa so demokristjani zaključili, da je morda za njihovo politiko in ekonomske koristi prišel čas, ki ga ni zamujati, in so torej začeli postavljati na dnevni red vprašanja avtonomije.

Vprašali bi radi le dr. Ciana, ki je, kakor javljajo v časopisih, vedel povedati marsikaj o uspehih demokristjanske stranka na tem področju, kakšni so bili pravzaprav ti uspehi. Goriško prebivalstvo, še posebej pa goriški Slovenci, se dobro spominjajo zadnjih občinskih sej, ko se je demokristjanski župan izognil problemu avtonomije z besedami, da o tem še ni čas govoriti, ker je problem precej zapleten. Tako je bil prizadet zaradi opozorila predstavnika SFS v občinskem svetu tov. Pavlina, da je treba za rešitev gospodarske krize Gorice uveljaviti ustavno načelo o avtonomiji na Goriškem, da je njega in tudi ostale slovenske svetovalce ponovno napadel z izdajalci in petokolonaši, čeprav je bil v tistem času prav gotovo obveščen o delovanju študijske komisije za ostvaritev avtonomije pri nas in v videmski pokrajini.

Vsekakor kaže, da bi hoteli demokristjani tako avtonomijo, v kateri ne bi imeli Slovenci nobene besede, pa čeprav so avtonomije dane posameznim pokrajinam v državi vedno zaradi tega, ker so v teh pokrajinah posebne razmere, ki terjajo tudi posebno upravo in širše politične svoboščine. Če je današnja Italija resnično demokratična, potem mora pri ostvaritvi avtonomije v narodnostno mešanih krajih upoštevati potrebe in želje vseh tamkaj živečih narodov, drugače pa bodo ostale te potrebe samo na papirju, ki za prebivalce nima nobene veljave.

O valorizaciji v Slovenskem Primorju

(Nadaljevanje s 3. strani)

se predpisal pozneje. Vendar ustreznih predpisov pozneje niso izdali in morajo torej biti ti valorizacijski presežki razvidni iz bilanc podjetij, ki so bila deloma nacionalizirana v skladu z obema jugoslovanskima zakonoma o nacionalizaciji (1946, 1948). Z davčnega vidika je bila pomembna določba, da se obdavčijo valorizacijski presežki, uporabljeni za povečanje virov sredstev (glavnice in skladi) za povečanje rezerv pri zavarovalnicah ter za kritje poslovnih izgub in vseh primanjkljajev, ki se pokažejo v valorizacijski bilanci. To načelo je bilo v skladu z okoliščino, da tukaj ni šlo za pravi poslovni dobiček, marveč le za računsko prilagoditev bilančnih postavk novi veljavi in novim cenam. Sicer razdelitev pozitivnega valorizacijskega presežka v obliki novih delnic pri delniških družbah ali novih deležev (povišanja istih) pri družbah z omejeno zavezo tako ni prišla v poštev. Vendar so se morali pozitivni valorizacijski presežki pokazati ob lanski revalorizaciji osnovnih sredstev podobno kakor pač pri drugih podjetjih v državi, za katera so veljali predpisi o valorizaciji, kolikor so ti presežki še obstajali v investicijah.

Predpisom so bili priloženi tudi potrebni obrazci ter določbe o pristojnih organih, t. j. strokovnih cenilnih komisijah za posamezna podjetja ter o komisijah za valorizacijo, ki sta poslovali pri obeh prizadetih republiških finančnih ministrstvih.

Valorizacija na Primorskem je omogočila prizadetim podjetjem prehod na ista načela gospodarjenja, ki so bila v veljavi na drugem jugoslovanskem ozemlju in torej vključitev v enotno jugoslovansko socialistično gospodarstvo.

Dr. VLADIMIR MURKO

14-letna mati

V torek se je pripetil v bolnici Brigata Pavija v Gorici izreden dogodek, kakršnega že dolgo niso zabeležili. Komaj 14-letna deklica je srečno povila zdravega sinčka. Zdravniki so ji nudili vso pomoč, kajti mladost matere je izredna in je takih primerov zelo malo.

POPRAVLJANJE ŽELEZNIŠKE PROGE od južne postaje proti Šempetru

Ponovna uvedba železniškega prometa med severno in južno postajo bo izboljšala gospodarski položaj v Gorici

Že več dni popravlja skupina delavcev državnih železnic železniško progo, ki gre z južne postaje skozi St. Peter do severne postaje. Kot je znano, sta zadnji dve postaji v Jugoslaviji in je po letu 1947 bil železniški promet na tej progi popolnoma ukinjen. Nekaj časa sem pa se govori o potrebi ponovne poživitve te železniške proge, ki bi brez dvoma pripomogla k povečanju trgovinske razmenjave med Jugoslavijo in Italijo. Znano je, da gre obmejni promet trgovinskega značaja čez mednarodni blok pri Rdeči hiši, in sicer samo z avtomobili. O potrebi vzpostavitve železniškega prometa je bilo večkrat govora na sejah goriškega občinskega sveta, posebno pa na zadnjih sejah o gospodarskem položaju Gorice, ko je občinski svetovalec SS še posebej nakazal njegovo potrebo. Takrat je podžupan Poterzio izjavil, da so odgovorni krogi v Rimu že seznanjeni s tem problemom in je upati na njegovo skorajšnjo rešitev. Ponovna otvoritev železniškega prometa med severno in južno postajo bi pomenila velik korak k zboljšanju ekonomskega položaja goriške občine, obenem pa bi brez dvoma prispevala tudi k izboljšanju odnosov med obema sosednjima državama.

Nesreča na delu

19-letni Luigi Spessot iz Fare, Ul. Convento štev. 6 se je včeraj zjutraj ob 8.40 pomenil se rečil na delu. Spessot, ki je uslužben pri podjetju Petrin iz S. Lorenza pri Mošu, je gradi hiše v Fari, je takrat delal na precej visokem ogrodju, s katerega je po nesreči padel ter se precej poškodoval. Na pomoč mu je prišel rešilni avto Zelenega križa, ki ga je odpeljal v bolnico Brigata Pavia, kjer so mu ugotovili zlom desne noge in precej veliko rano na čelu in poškodbe na hrbtenici. Ponesrečenca so pridržali v bolnici na zdravljenju.

NAPREDOVANJE GOSPODARSTVA V GORIŠKEM OKRAJU

OTVORITEV NOVIH NAPRAV za predelavo paradižnikov v Ajdovščini

Naprave so kupili v Parmi za 90 milijonov din in bodo lahko predelali z njimi 45.000 kg paradižnikov na dan

V sadno likerskem kombinatu «Flores» v Ajdovščini, ki je ena naših največjih tovarn živilsko predelovalne industrije, so preteklo soboto ob navzočnosti predstavnikov oblasti, družbenih organizacij ter zastopnikov gospodarskega življenja iz vse Goriške slovesno izročili v obrat nove naprave za predelavo paradižnikov.

Najmodernejše stroje, izdelane iz nerjavečega norveškega jekla in bakra, kar je novost za jug. živilsko industrijo, so kupili od italijanskega podjetja Oreste Luciano iz Parme. Stali so okoli 90 milijonov din. Vsa montažna dela so v rekordnem času sedmih dni opravili Italijan Bernucci Ildebrando in delavci «Floresa».

S tem je za vse Slovensko Primorje in druge južne kraje v Jugoslaviji dokončno rešeno vprašanje predelave paradižnikov, ki je našim gospodarstvenikom doslej povzročalo tolikšne skrbi. Samo na Goriškem je na primer lani propadlo približno 100 vagonov paradižnikov, ker jih niso imeli kje predelati. Razen tega bodo nove naprave znatno vplivale na povečanje gmotnega položaja kmetov.

Z novimi stroji je moč predelati dnevno do 45.000 kilogramov paradižnikov. Uprava podjetja je z raznimi pridelovalci širom po državi že sklenila številne pogodbe za nakup skupaj 270 vagonov, paradižnikov. Po jugoslovanski paradižnikovi mezgi je povsod v tujini veliko povpraševanje. Večino letošnje proizvodnje bodo prodali v Anglijo in Zahodno Nemčijo.

M. D.

Doberdobci se pripravljajo na svoj tradicionalni praznik

V torek zvečer je bil v Doberdobu širši sestanek krajevnega mladinskega vodstva s predstavniki SFS in prosvetnega društva. Na sestanku so sklenili, da bo letošnji tradicionalni doberdobski praznik 29. avgusta, torej 14 dni posneje, kot je bilo sprva določeno. Prišlo je do tehničnih ovir, katere bodo delavni Doberdobci lahko odstranili, obenem pa si je mladina zadala nalogo, da bo pripravila bogatejši in popolnejši kulturni in zabavni spored. Mladinci in mladinke bodo pripravili še enodejanko in dopolnili telovadni spored, prav tako pa bodo obogatili zabavni spored, ki bo privabil radovedneže iz vseh krajev Goriške. Zatem so se pomenili tudi o posameznih tehničnih pripravah, si dokončno razdelili delo in se razšli v upanju, da bo tudi letošnji doberdobski praznik ostal vsem udeležencem trajno v spominu ter da jim bo v spodbudo za nadaljevanje kulturnega dela na spodnjem Krasu.

Pozor na strelivo

Goriška pokrajina je ena izmed tistih, kjer so še vedno številni vojaški ostanki iz prve svetovne vojne. Nešteto je bilo nesreč posebno med mladoletniki, ki se ne menijo za nevarnost eksplozije ter se radi igrajo s starimi železnimi ostanki. Prejšnji dan je na svoji njivi našla artiljerijski izstrelek 47-letna Rozalija Tabaj z Majnice štev. 7. Žena je takoj prijavila najdbo predmeta ozorožnikom v Standrežu, ki so poslali na kraj skupino izvedencev za odstranitev orožja iz Vidma.

Poizvedbe po ameriški potnici

Goriška kvestura opozarja vsakogar, ki bi vedel za gospo Evelina Barber, ameriško državljanko, ki je trenutno v Evropi, najbrž v Italiji na potovanju s študentsko skupino, da jo nemudoma obvesti, naj se vrne v Ameriko, ker je njen oče zelo hudo bolan.

POSTOJNA IMA RAZEN JAME TUDI DRUGE ZANIMIVOSTI

Novi muzej v Postojni se vedno bolj spopolnjuje

V muzeju imajo že nad 14.000 inventarnih predmetov - Bogat in pester je zlasti oddelek NOB

Postojna je s svojo znamenito jamo gotovo ena najbolj privlačnih točk v Jugoslaviji. Dnevno prihaja v Postojno na stotine obiskovalcev in statistika dokazuje, da število gostov narašča iz leta v leto.

Postojnska jama pa tudi zasluži tak obisk, saj je med najlepšimi na vsem svetu.

Razen jame pa ima Postojna še dve drugi zanimivosti, ki jih je vsekakor vredno videti. Na vsak način je vredno obiskati Predjamski grad, ki je oddaljen iz mesta 12 km. Do tja te zapelje motorno vozilo ,če je družba večja, pa se lahko zmeniš za množični ogled z avtobusom. Ko sem bil te dneve v Postojni, smo po ljubeznivem posredovanju načelnika postojnskega okrajnega sveta za prosveto pohiteli tudi v Predjamski grad. Lahko rečem da je bila vsa skupina vesela, da smo si ogledali ta edinstveni starinski grad, zgrajem v strmih kraških skalah. V tem gradu je tudi muzej, ki prikazuje način življenja v davnih stoletjih, ko so rokovnjačili po naših krajih nasilni roparski vitezi in živeli le od kraje in ropa, zato pa so si postavljali svoje gradove v težko dostopna mesta, kjer so se lahko branili pred preganjalci.

Kdor je že v Postojni, naj si ogleda tudi novi muzej, ki je na Glavnem trgu. Postojnski muzej je ustanova, ki je zrasla po osvoboditvi. Muzej posameznih okrajev ali krajev dokazujejo, da imajo pristojni funkcionarji razumevanje za našo kulturo in zgodovino. Postojnski muzej dokazuje, da ima ta ustanova v okrajnem in mestnem ljudskem odboru ljudi, ki se zavedajo, da so muzej odprta knjiga razvoja in napredka naše družbe in posamernih okolišev.

Ravnatelj postojnskega muzeja Leo Vilhar je tenkočuten upravljavec te važne kulturne ustanove. Sam je po poklicu akademski slikar, ki se je več let mudil po svetu in mnogo slikal, zlasti v Afriki. O njegovem dosedanjem umetniškem delu izpričujejo mnoge ocene časopisov z najrazličnejših delov sveta. Ta prefinjeni umetniški človek je tudi lepo uredil postojnski muzej, ki ima zdaj že nad 14.000 inventarnih predmetov. Za nekaj let obstoječo muzejsko ustanovo gotovo zavidljivo visoka številka. Zlasti je bogat oddelek NOB, saj je bila Postojna z okolico okupirana po fašistih med obema vojnama in ravnatelj Leo Vilhar je otel pozabi mnogo gradiva, kako se je primorsko ljudstvo borilo za svobodo, ki je omogočila pot do kulturnega razmaha. Tak primer pa je tudi muzej.

JOZE ŽUPANCIC

Obisk pri prefektu

Goriški prefekt je sprejel te dni na obisk župana goriške občine dr. Bernardisa, ki mu je nakazal probleme občinske uprave, ki so izredne važnosti in ki zahtevajo takojšnjo rešitev.

DEŽURNA LEKARNA:

Danes posluje ves dan in ponoči lekarna Pontoni-Bassi, Raštel 27 - tel. 33-49.

KINO

CORSO. 17.30: «49. mož», J. Ireland in S. Dalbert.
VERDI. 17 :«Roka tujca», A. Valli in R. Basehard.
CENTRALE. 17: «Totò Tarzan», M. Bufferat.
VITTORIA. 17: «Totò šejk», T. Less.
MODERNO. 17: «Ogenj za hrbtom», V. Mayo.
LETNI KINO. 21: «Herieteš».

Kino na Opčinah
predvaja danes 5. t. m. z začetkom ob 18. uri barvni film:
«Ognjena skala»
Igralci: LEM AYRES - WARILYN W.

La Clessidra
Prodaja ur in pribora na debelo
Trst - Ul. Battisti, 14 - Tel. 362-97
ZASTOPSTVO UR: «Longer» «Aureole» «Zilor» «Moeris» «Lanco» «Lemania» «Kalos» «Dichi» «Zenith»

MODERNA MLEKARNA
TRST — UL. TIMEUS 4 B — TELEFON 41-103
javlja cenjenim odjemalcem, da postreže s svežim mlekom tudi na dom. — Cena neizpremenjena. — Dostavlja na dom tudi druge mlečne proizvode, jajca, piškote in drugo. Naročila osebno ali po telefonu 41-103.

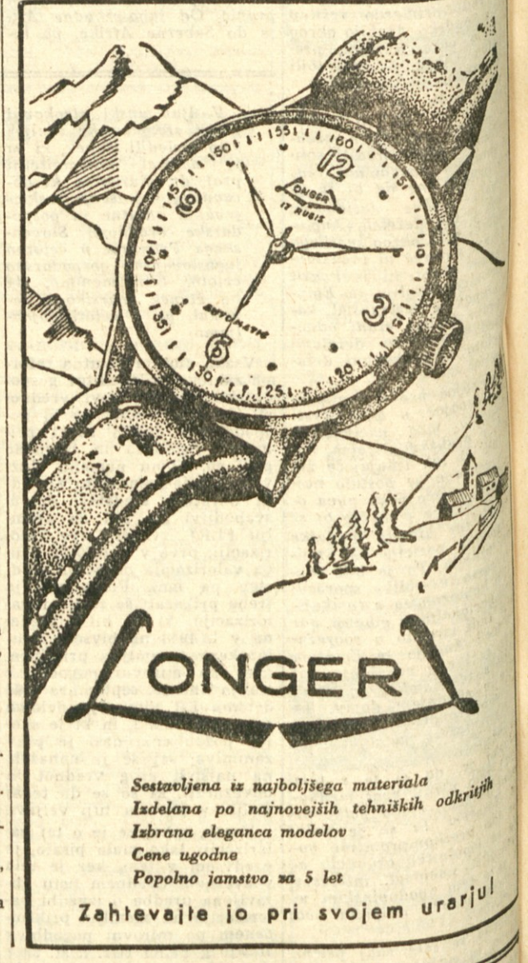

Sestavljena iz najboljšega materiala
Izdelana po najnovejših tehniških odkritjih
Izbrana eleganca modelov
Cene ugodne
Popolno jamstvo za 5 let
Zahtevajte jo pri svojem urarju!

MITJA PRESL

VEČER V NARAVI

II.

Ves otrdel od sedenja si skušam izboljšati svoj položaj. Skoraj podzavestno se premaknem, ko mi naenkrat poči suha bilka pod roko.

«O, strela!» zašepečem sam nase jezen. A bilo je prepozno. Ko sem pogledal zopet tja proti detelji, ni bilo tam nikogar več. Popihal jo je plahi dolgoušec, a tudi lisice ni bilo več videti. Škoda! Neroden sem bil, toda tolažim se z mislijo, da sem vsaj zajcu rešil življenje, če že drugega ne. Udobno sem se namestil in se zopet predal le očem in ušesom. Preteklo je nekaj časa, ko se nenadoma potegne izza vej lisica, kamor se je malo prej skrila. Počasi in čisto zleknjena je šla okoli nekaj debel, povohala po tleh in ko se je prepričala, da ji je plen ušel, jo je ubrale po razoru na njivo s krompirjem, da bi si nadomestila pobeglega zajčka s kako zanikrno poljsko mišjo, ali če ji bo sreča mila, da bi zalezla spečo jerebico. Morebiti se snide s svojim starim tekmecem jazbecem, ki prav tako kolovrati okrog, iščoč si kosila.

Iz še od sonca gorkih skal in lukenj se ta hip priplazi dolg, pisan gad. Kam se bo obrnil? Podnevi gad najraje spi na soncu ali v zidu. Ponoči pa si išče romantike v lovu. V slast mu gredo poljske miši, zato gorje jim sedaj, pa tudi lisica mu bo morala prepustiti lovišče, kajti nevaren tekmec ji je. Tiho švigne po kamenju navzdol in se ustavi v mali kotanji. Malce dvigne glavo in opazuje. Nato se skloni, poliže nekaj večerne rose in topo zre predse. Z druge strani pa prihaja previdno po travi velik jež in se brezšumno bliža gadu. Gad ga ne opazi in jež vidno napreduje. Zdaj je pri njem. «Zk, zk, zk!» in še zasadi svoje male zobe v gadov rep, nato se hitro zvije v klopčič pod varne bodice. Gada je huda bolečina predramila iz zamaknjenosti. Hitro se je obrnil in začel na vso moč udrihati po svojem nasprotniku.

Jež pa se ni ganil.

Ranjen in pobesnel se je gad stegnil, sikal in se vil v bolečinah... Nočilo, se je vedno bolj in bolj. Gad je ležal ves izčrpan in zalit s krvjo v travi. Podolgovati očesci sta onemoglo in srepo zrli na ta krivični svet. Še poslednja smrtna borba, drget mišic in gad se je mrtev stegnil. Tedaj se jež razvije, pogleda zmagoslavno žrtev svoje prebrisanosti in mirno in premišljeno načne svojo pečenko...

V mlaki pod menoj začnejo kvakati žabe. Najprej ena, a za njo pritegnejo še ostale. Vmes pojejo urhi svojo otožno pesem. Cel orkester. Na rogovilasti beki nad pojočim kalom zaskovika sova, da turobno odjekne po okolici. Tam od sadnega drevja se ji oglasi skovik, takoj za njim pa iz gozda legenj s svojim ropotanjem. Ni samo čez dan veselega petja tičev. Tudi večer ima svoje godce.

Skrivnosten je poletni večer. Njegovo življenje je močno različno od dnevnega. Le v nečem ni razlike. Tudi ponoči se ne neha boj za obstanek, ki ga bije vse, kar je živega na zemlji. Narava ne pozna nočnega počitka. Živali, ki so nastopale podnevi, zamenjajo nočne živali in boj gre naprej.

Ni posebno težko zalesti take prizore. Nekoč sem opazoval vranje gnezdo ter videl, kako daje stara vrana svojim mladičem prvi nauk v letanju. Stala je pri gnezdu, dvignjena na konce prstov in se s silnim mahanjem kril držala v tem položaju. Nenadoma so tudi mladiči vstali in začeli posnemati mater, in kmalu so se prepričali, da jih krila nosijo. Takim lekcijam pravimo gozdna šola. Vendar je za taka zalezovanja potrebno, da človek živi z naravo, da jo pozna in razume. Znati mora brati sledi in se skrivati, pri tem pa imeti neskončno mero potrpežljivosti. Kolikokrat se dogaja, da mestni ljudje, posebno pa naši laški sosedje, v želji da bi menjali okolico, pridejo na deželo, kjer se razpasejo po zelenih travnikih in tihih gozdovih, samo da se nakričijo, razdivjajo, trgajo cvetje, lomijo drevje, plašijo živali in motijo idilično vaško življenje.

Kulturen človek pa razume naravo, varuje živa bitja in lepoto svoje domovine. Takemu človeku narava ni zapečatena knjiga, ampak učiteljica življenja ter vir in pozorišče estetskih doživetij, ki človeka prenovijo, notranje očistijo in vzgajajo. Hkrati pa pridobi za življenje marsikatero koristno spoznanje, ki ostane mnogim drugim prikrito.

Bila je že noč, ko sem se zavedel. Pogledal sem naokrog. Zadnji rdeči oblaki, ki so ostali po zatonu sonca, so zgubili svoj sijaj. Na jasnem nebu so se začele druga za drugo prižigati zvezde. Lahen vetrič je vznemiril listje na vejah in prinesel od nekod sladkokisel vonj mravljišča. Tajinstven mir je ležal naokrog. Na obzorju se je prikazala luna, vsa medla in rdečkasta, da napravi svoj običajni sprehod po nebu. Bilo mi je, kot bi me kdo prepodil od nekod, kjer je bilo tako prijetno in domače. Moral sem iti domov.

Mesečina je spokojno lila na vlažni temni drevored. Smreke so opojno dehtele v nočni hlad. V daljavi se je oglašal čuk...

KONEC

Odgovorni urednik STANISLAV RENKO — UREDNISTVO: ULICA MONTECCHI št. 6 III, nad. — Telefon številka 93-808 in 94-638. — Poštni predal 502. — UPRAVA: ULICA SV. FRANCISKA št. 20 — Telefonska številka 37-338 — OGLASI: od 8. do 12.30 in od 15 - 18 — Tel. 37-338 — Cene oglasov: Za vsak mm višine v širini 1 stolpca trgovski 60, finančno upravni 100, osmrtnice 90 lir — Za FLRJ za vsak mm širine 1 stolpca za vse vrste oglasov po 25.- din. — Tiska Tiskarski zavod ZTT — Podružni. Gorica Ul. S. Pellico 1-II. Tel. 33-82 — Rokopisi se ne vračajo.

NAROČNINA: Cona A: mesečna 350, četrtletna 900, polletna 1700, celoletna 3200 lir, Fed. ljud. repub. Jugoslavija: Izvod 20, mesečno 210 din. Poštni tekoči račun za STO ZVU Založništvo tržaškega tiska Trst 11.5374 — Za FLRJ: Agencija demokratičnega inozem. tiska, Drž. založba Slovenije, Ljubljana, Stritarjeva 3-I., tel. 21-928, tek. račun pri Narodni banki v Ljubljani 604 - T - 375 — Izdaja Založništvo tržaškega tiska D. ZOZ - Trst